

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . f 4.—
 Afzonderlijke nummers 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . f 2.—
 Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvingen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

INHOUD: In Memoriam. — Onze Kolon. Weermacht. — Het Internationaal Koloniaal Instituut. — Voorbereiding Ambtenaren B.B. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Pest op Java. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Leestafel. — Mededeelingen. — Offic. Ber.

IN MEMORIAM.

RADEN MAS ARIO NOTOWIROJO. †

Geboren te Djokjakarta 12 December 1890.
 Overleden te Leysin (Zwitserland) 16 April 1913.
 Zoon van wijlen Kangdjeng Goesti Pangeran Adipati Pakoe Alam V en wijlen Raden Loro Roemingsari.

Zijn jongensnaam was Setiono.
 Hij doorliep de handelsschool te Amsterdam en zou dit jaar het eindexamen hebben afgelegd.

Beste vriend Notowirojo! Wij hebben U te rusten gelegd in den killen grond van het hooggebergte, U, die geboren werd in het land van warmte.

Geen der Uwen staat bij Uw graf of was bij Uw sterfbed, ten gevolge van een verkeerd overgesleind telegram. Maar het vijftal*), dat U geleidt naar deze laatste rustplaats, namens allen die U liefhebbers, doet het met geheel hun hart.

Vol geestdrift kwaamt gij in Nederland, om kennis van handel en nijverheid te vergaren, ten einde later Uw volk voor te gaan op een der wegen, die voeren moeten tot zijne economische ontwikkeling.

Gij, Vorstenzoon, zaagt er niet tegen op als eerste, als allereerste, te streven naar de verwezenlijking van deze groote gedachte, dat geen volk werkelijk vooruit kan gaan, indien het geen handel en nijverheid leert kennen.

Gij hebt Uw doel niet mogen bereiken. Eene wreede ziekte greep U aan, het verblijf in Leysin mocht niet baten, en Uw grootsch werk blijft onvoltooid.

Toch hebt gij niet vergeefs geleefd, want de taak, die gij moest nederleggen, zal thans door anderen worden opgenomen. En zij zullen moed en volharding putten uit Uw voorbeeld. Zij zullen den naam van hunnen jong gestorven voorganger blijven gedenken. En wanneer later in de Javaansche maatschappij handel en nijverheid tot bloei komen, zal door allen, wien Java's lot ter harte gaat, Uwe nagedachtenis worden gezegend.

*) Dit vijftal bestond uit de dames Leyh, Van der Laag en Abendanon, den jongen arts Kat, die den heer Notowirojo naar Leysin geleidde, en schrijver dezer regels.

Door het verkeerd overseinen van een door den heer Kat verzonden telegram was in Nederland de meening gewekt, dat de begrafenis reeds had plaats gehad.

De begrafenis, die wij U konden bereiden, was meer dan eenvoudig. Steelsgewijze hebben wij U moeten doen wegdragen uit het huis waar gij stierft, om de lijdens, die nog hoop geven op herstel, niet te schokken. Stil en zonder praal moesten wij U hierheen brengen, ver uit den kom van het dorp. Eenzaam zullen wij U hier achterlaten. En een gevoel van diepen weemoed vervult ons.

Maar wij zien de sneeuwbergen, die zich over Uw graf verheffen, in de blauwe lucht omhoog wijzende. Wij denken aan het heulende zonnelicht, dat telkens wederkeert. En dan rijst voor ons de zekerheid, dat er voor U geen eenzaamheid is, daar boven Uw graf de innige wensch blijft zweven die U bezielde voor Uw volk.

En wij gaan getroost heen, overtuigd dat Uw leyen, smetteloos als de eeuwige sneeuw der hooge toppen, een baken zal zijn voor Java en ook voor andere eilanden van ons eenig Insulinde.

Drie Nederlandsche vrouwen weenen bij Uw graf, en een harer is voor U in de laatste dagen van Uw leven geweest als een liefde-engel. Zij is hier als verloofde van uw bloedverwant, Soedianto, Pangeran Notobroto, zoon van Soerakarta's Vorst. Evenals gij, wil hij zijn volk voorgaan op een nieuwen weg, die leidt tot een zelfstandig Javaansch fabriekswezen. Ook hij werd door de vreeselijke ziekte aangetast, maar alles doet verwachten, dat hij herstellen zal, dat hij tot werkelijkheid zal mogen brengen wat hij zich voor oogen heeft gesteld. Zijne verloofde begreep, dat zij een goed werk deed door dikwijls ook bij U te zijn in Uw smartelijk lijden. Haar bijzijn deed U goed, en gij greept naar hare hand, toen het laatste oogenblik kwam. Het was ook aan haar, dat gij weinige dagen voor Uw dood uitsniktet: „O, ik verlang zoo vreeselijk naar mijne moeder”, Uwe lieve moeder, die slechts een paar maanden te voren U ontviel. Thans zijt gij met haar vereenigd, en met Uwen vader, die reeds veel langer geleden is heengegaan.

Het moet voor mejuffrouw Dora Leyh eene groote voldoening zijn, dat zij U, landgenoot van haren Soedianto, dikwijls heeft kunnen toespreken woorden van oprechte genegenheid, medevoelend Uw leed, en mede hopen op spoedige beterschap, die helaas niet heeft mogen komen. Uit naam van Uwe verwanten, van al Uwe vrienden zij haar hartelijk dank gebracht voor het liefdewerk, dat zij verricht heeft.

Wij zullen straks Uw graf bedekken met bloemen en een palmtak, die het symbool bevatten van Uw korstondig leven. De rozen: herinnerend aan het geluk, dat gij gekend hebt; de witte bloemen aan Uw onbereikt ideaal; de palmtak aan de hopen, waaronder gij speeldet als kind.

Rust zacht, beste Noto!

In hoofdzaak aldus werd gesproken aan het graf van dezen jongen wegbereider van het Javaansche volk.

In gedachte werd hem de Mohammedaansche geloofsbelijdenis ingefluisterd, zooals het gebruik is,

en zooals geschied zou zijn, indien een zijner geloofsgenooten tegenwoordig had kunnen zijn.

Kleine sneeuwvlokken dwarrelden neder, terwijl het graf met aarde gevuld werd, de bergtoppen nog belicht door de zon.

En toen de bloemen met wijding waren geschikt, gingen wij heen.

Ach! Hoevelen zullen nog jong worden weggercepen, terwijl zij aan den vooruitgang van hun land arbeiden!

Alles wijst er echter op, dat begrepen wordt wat er omging in het gemoed der voorgangers; dat waar één valt honderdtallen zullen opstaan om het begonnen werk voort te zetten en te voltooien.

Moge het ook thans zoo zijn!

Chernex sur Montreux, 19 April 1913.

J. H. ABENDANON.

Onze Koloniale Weermacht.

IV.

In de afleveringen van het Indisch Militair Tijdschrift — jaargangen 1902/1906 — waren inmiddels, naar aanleiding van de ervaringen opgedaan op de Zuid-Afrikaansche slagvelden, een reeks artikelen verschenen, eindigend in „conclusiën”, met betrekking tot het defensie-vraagstuk in onze Oost-Indische koloniën.

Betoogd vinden we daar, dat de volledige inrichting van ons Indisch leger voor het optreden tegen den B. V. zeer hooge financiële offers zoude eischen, vooral omdat er dringend behoefte was aan een grooter aantal batterijen, aan een veel sterkere cavalerie, aan een trein, aan mitrailleurs, aan wielrijders, enz.

Want, vóór en aler dat alles zou zijn aangeschaft en al konden alle veldtroepen op Java vereenigd worden op één plaats, dan werd er slechts beschikt over 12000 geweren, 48 kanonnen en 500 sabels. Doch de vereeniging van deze macht op één plaats was ten eenenmale uitgesloten, omdat in Batavia en Soerabaja „in elk geval” een troepenmacht ter verdediging eischten, en beide plaatsen van elkaar liggen op een afstand, hemelsbreed, een en een derde maal zoo groot als de afstand Amsterdam—Berlijn!

Daartusschen dienden dus ook troepen opgesteld te worden tot beveiliging van de spoorbaan o. a., die bij Tjilatjap en Oostwaarts tot nabij Djokjakarta, betrekkelijk gemakkelijk te vernielen zou zijn van af de Zuidkust. Nog mocht betwijfeld worden, of het mogelijk zoude zijn de in West-Java vereenigde macht bijeen te houden, waar een bij Cheribon gelande afdeeling dichter bij Bandoeng zou staan dan ons, om Batavia vereenigd veldleger en van uit de W i j n k o o p s b a a i en benoordoosten K r a w a n g de spoorwegverbindingen Batavia—Bandoeng vrij gemakkelijk vernield konden worden.

Onze h o o f d m a c h t zou dus beslist zwak, zeer zwak zijn, in verband met de krachtsontwikkeling, waartoe Japan en Engeland in de eerste plaats in Oost-Azië in staat zijn.

In verband daarmee stelde de schrijver dan ook de vraag, of het geen aanbeveling zou verdienen om in de plaats van het leger de vloot te verbeteren, omdat alleen een vloot in staat is den „geheel” archipel te verdedigen.

Nog noemde hij als reden voor de versterking van de vloot de mogelijkheid, dat wij bij een eventueelen oorlog bondgenooten zouden kunnen hebben, die toch allereerst met een oorlogsvloot aan 't woord zouden komen. En zelfs achtte hij het waarschijlijk dat de kans op bondgenooten verband zou houden met onze krachtsontwikkeling ter zee. In elk geval zou een bondgenoot meer steun vinden in onze vloot, hoe „eenvoudig” ook, dan in het leger, hoe „modern” ook ingericht.

Vreemd achtte hij het, dat, hoewel nimmer nagelaten werd met de kans op bondgenooten rekening te houden, toch nooit iets gedaan werd om een bondgenoot te „kunnen” hebben, waartoe in de eerste plaats gerekend moet worden het bezit van een bruikbare oorlogshaven, zoodat hij het bezit van een moderne oorlogshaven, b.v. zooals Amerika er een in de Philippijnen bouwt, een eerste vereischte noemde. De juistheid van het voorgaande erkennende en aannemende, dat nimmer gelden beschikbaar zullen zijn voor versterking van leger en vloot (oorlogshaven) tegelijkertijd, scheen het hem rationeel niet met het leger, maar met de versterking van de vloot in Indië een begin te maken.

Waar hij echter vermeende, dat de totale militaire uitgaven bij den bestaanden finantiëlen toestand onmogelijk belangrijk opgevoerd konden worden, bleef er slechts één weg open, nl. het moederland thage de verdediging op aan 't leger, bijgestaan door een eenvoudige torpedovloot en een mijndienst, en het Indische leger worde uitsluitend en alleen ingericht met het oog op den I. V. De alsdan ter beschikking komende gelden worden besteed tot versterking van de Nederlandsche vloot, die uitsluitend belast wordt met de verdediging van Indië. Daarvoor behoeft zij een oorlogshaven, tevens geschikt voor een eventueelen bondgenoot.

Dat het Indische leger, uitsluitend met het oog op den I. V., veel eenvoudiger ingericht kon zijn dan thans het geval is, nu het ook moet kunnen optreden tegen een B. V., zal vermoedelijk wel niet betwijfeld worden.”

Hoe een leger, uitsluitend met het oog op den I. V., ingericht zou kunnen zijn, willen we nu nog kort aan de hand van den schrijver nagaan.

In de eerste plaats wordt dan de behoefte aan bereden wapens minder gevoeld, omdat de I. V. daarover niet beschikt. In de laatste jaren werd de artillerie dan ook weinig gebruikt bij expeditiën, dank zij de maréchaussée-bewapening en vooral haar opleiding.

De cavalerie zou haar taak kunnen beperken tot die van bereden infanterie, en slechts bij enkele expeditiën noodig zijn. Twee eskadrons op inheemsche paarden, meent de schrijver, dat voldoende zouden zijn.

Aan infanterie en genietroepen zal wel evenveel behoefte blijven bestaan als thans; de getalsterkte van beide wapens zal moeilijk belangrijk te verminderen zijn.

Een mitrailleur-compagnie zou hoogstwaarschijnlijk meermalen belangrijke diensten kunnen bewijzen, terwijl wielrijders geheel zouden kunnen worden gemist.

Een kern voor den trein zou echter georganiseerd moeten worden.

Voorzj zou het Departement v. Oorlog teruggebracht kunnen worden tot een bureau van den Legercommandant, met voor elk wapen of dienstvak een subaltern officier — voor de infanterie een majoor of overste — als technisch adviseur.

De magazijndienst zou ook tot geringere afmetingen terug te brengen zijn, terwijl de Gewestelijke en Plaatselijke geniedienst vermoedelijk zou kunnen overgaan bij B. O. W.

Ook voor de artillerie-inrichtingen acht schrijver dan vereenvoudiging mogelijk.

Indien men voorts de geheele infanterie eene opleiding gaf als de maréchaussée en hare bewapening (geweer van hoogstens 3½ K.G.), evenals die der cavalerie lichter maakte, zoodat de man zelf voor enkele dagen levensmiddelen zou kunnen dragen, dan zou het leger bij uitstek geschikt worden voor zijn beperkte taak.

Waar dan — door de doeltreffender opleiding der

infanterie — de artillerie slechts zelden noodig zou zijn, de cavalierist, naast ruiter, meer infanterist zou worden dan thans het geval kan zijn en waar ook de taak der genietroepen eenvoudiger zou wezen, daar mag de vraag gesteld worden, of het niet gewenscht ware, ook de artillerie en genietroepen te bewapenen met de karabijn en hun een gedeeltelijke infanterie-opleiding te geven, opdat er bij meerdere gelegenheden — o. a. tot beveiliging van bivaks, dekking van den trein en transporten — partij ware te trekken van hun diensten.

De officieren van de verschillende wapens zouden over en weer gedetacheerd moeten worden en in elk geval zou één ranglijst voor allen gewenscht zijn; de hoofdficiërsrang werd dan voor allen bereikbaar.

De kaderscholen zouden kunnen worden opgeheven; korporaals waren uit de soldaten te kiezen en zij, die voor onderofficier bestemd waren, zouden een theoretische opleiding bij de korpsen kunnen hebben.

Nagegaan zou moeten worden of een deel der officieren van gezondheid bij den troep, vervangen zou kunnen worden door „doctor-djawa”, terwijl in overweging ware te nemen ook bij dezen toestand het gemengde „brigade-verband” in 't leven te roepen.

Oefeningen in het zwemmen, roeien en dergelijke, in 't algemeen „sport” zou meer dan thans op den voorgrond moeten treden.”

Nog bleek uit een voordracht in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, nu ongeveer een jaar geleden, dat de hoofdfactor voor een overzeesche leger-inrichting, de werving van Nederlanders, langzaam maar zeker verloopt, zoodat, op den duur, daarvan reeds een verminderde legersterkte het gevolg zal moeten zijn.

(Wordt vervolgd).

Het Internationaal Koloniaal Instituut.

Den 5en Mei wordt te Londen 't congres geopend van l'Institut colonial international. Volgens 't program belooft het interessant te worden en Nederland zal een werkzaam aandeel in de overwegingen hebben.

Twee vraagstukken, die reeds aan de orde zijn geweest, kunnen 't dit jaar tot conclusiën brengen, op de wijze zooals het instituut dit volgens een zeer juist beginsel doet. Het spreekt zich alleen over algemeene beginselen en stelsels uit, zonder zich in kwestieën van politiek of nationaliteit te begeven. Een van deze vraagstukken betreft de directe belastingen in de koloniën, het tweede de houding der regeeringen ten opzichte der zendingsgenootschappen.

Professor Rathgen, van de koloniale academie te Hamburg, heeft voor 't eerste de stellingen gegeven, die in bespreking komen; de oud-gouverneur van Samowa, E. Vohsen, en onze landgenoot J. Hasselman, dienden van rapport over de kwestie der missiën.

De problema's, die te Londen voor 't eerst in behandeling zullen komen, zijn de volgende:

I. Het boschwezen in de koloniën. Rapporteur C. Rossetti, officier der marine in Italië.

II. De organisatie der inlandsche geneeskunde.

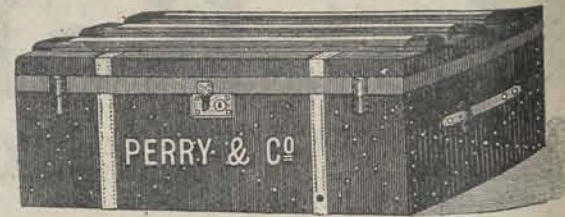
III. De koloniale leeningen, in te leiden door onzen oud-minister Mr. Fock.

IV. De medewerking van de inlandsche hoofden aan de regeeringswerkzaamheid, de algemeene stellingen zullen worden voorgesteld door den oud-directeur van onderwijs enz. in Ned.-Indië, Mr. J. H. Abendanon, terwijl de bekende medewerker aan verschillende Fransche kolon. periodieken, A. de Pourvoirville, het vraagstuk in 't bijzonder zal bezien voor de landen, waar 't gele ras de meerderheid heeft, met name Indochina.

V. De verhouding tusschen moederland en koloniën ten opzichte van „le Droit des Gens”, wordt behandeld door den Franschen advocaat bij den Hoogen Raad, P. Darestre.

VI. Onze bekende islamist, professor Snouck Hurgronje, heeft op zich genomen 't vraagstuk van 't islamisme te bespreken, dat door de actie van Frankrijk in Marokko, van Italië in Tripolis en van de jongste geschiedenis in het Balkanschiereiland verhoogde actualiteit heeft gekregen.

VII. Het koloniaal onderwijs in het moederland werd al behandeld na een inleiding van den Fransch-

MAILKOFFERS.
DEKSTOELEN.
HANGMATTEN.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN
PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)

School- en Pensionsgeld internaat f 800.—

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—

De Directrice: A. J. NELOR.

ONDER DEN SINT MAARTEN

— WONINGINRICHTINGEN —

J. A. POOL - INGENIEUR - HAARLEM

AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM

10 ROKIN KNEUTERDIJK 2A WIJNHAVEN 110

F. W. VAN WIJK - DAMES-
KLEERMAKER.
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

Speciaal adres voor:
PLUCHEMANTELS, BONTMANTELS
en TAILOR-MADE COSTUMES
NAAR MAAT.

WAROONG DJAWA
INDISCH RESTAURANT

à la Carte

Kortenaerkade 10 - DEN HAAG.

TELEPHOON No. 4882.

Dagelijks geopend van 12—7 uur. Voor uitzending wordt f 0.25 bestelloon gerekend, tenzij afgehaald.

DeHollandscheNijverheid

PLEIN 12 :: DEN HAAG

BESTE EN GOEDKOOPSTE ADRES VOOR EIGENGEMAAKTE

Dames- en Kinderondergoederen

KINDERJURKEN, KINDERMANTELS EN KINDERHOEDEN

Behangers en Stoffeorders

Linoeums,
Tapijten,
Meubelen.

P. J. Veelo & Zonen
Den Haag
Lange Houtstr. 15b
Telefoon 6855.
HerderInnestraat 18
Telefoon 2048.

man Froidevaux, aan wien nu, als aanvulling en tegenstelling, is toevertrouwd het onderwijs betreffende het moederland in de koloniën.

VIII. Met de bespreking der codificatie van de inlandsche gebruiken zal nog maar een begin worden gemaakt, waartoe de Belg Oorts de inleiding zal verzorgen.

IX. Zijn landgenoot, professor te Brussel, H. Speijer, zal spreken over de ten uitvoerlegging in het moederland van in de koloniën uitgesproken vonnissen.

Eindelijk komt het vraagstuk der koloniale spoorwegen nog aan de orde, dat reeds meermalen de aandacht van 't Instituut gevraagd heeft. De aanlegger van de Kongo-spoor, kolonel Thijs, zal ook ditmaal zijn oordeel er over laten hooren.

Stof in overvloed voor een belangrijk congres. Stof te overvloedig misschien, maar de onderwerpen worden in sectiën behandeld, ze zijn door bekwaame adviseurs voorbereid, wier bedoeling niet is de geopperde denkbeelden te overweging mee te geven, om later tot conclusiën te komen, dan wel een dadelijk succes te bereiken.

Hegeen 't instituut doet, verdient steeds alle aandacht, maar 't vraagt ditmaal, en door de belangrijkheid van 't werkprogram en door 't aandeel dat onze landgenooten bij de inleidingen toegedacht is, nog bijzondere belangstelling in Nederland en in onze koloniën.

Jammer blijft het, dat deze congressen niet voor de pers, noch voor belangstellenden, niet-leden, toegankelijk zijn.

Vorbereiding Ambtenaren B. B.

De commissie door het bestuur van de vereeniging „Moederland en Koloniën” benoemd, om rapport uit te brengen betreffende het officieel verslag over de wetenschappelijke voorbereiding der ambtenaren Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië, is met haar werkzaamheden gereed gekomen.

Het door haar ingediende, zeer belangrijke rapport zal binnenkort in druk verschijnen en ook in den hander verkrijgbaar worden gesteld.

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

		1912-1913.			
		geval-	over-	geval-	over-
		len	leden	len	leden
23 Oct.—5 Nov.	82	81	5	5	44
6—19 Nov.	83	78	1	6	37
20 Nov.—3 Dec.	118	118	3	6	37
4—17 Dec.	171	162	11	3	37
18—31 Dec.	147	146	11	11	51
1—14 Jan. 1913.	133	133	14	4	40
15—28 Jan.	133	130	26	24	32
29 Jan.—11 Febr.	188	183	16	16	29
12—25 Febr.	172	164	13	13	34
26 Febr.—11 Mrt.	126	124	22	23	34
12—25 Mrt.	141	141	16	15	28
26 Mrt.—8 April	280	265	17	17	26
9—22 April	218	214	18	18	21
Totaal in ongeveer 6 maanden	1316	1283	117	117	294
					296

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent den gezondheidstoestand op Java lazen wij uit de jongste mailberichten, dat te Batavia nog telkens enkele cholera-gevallen voorkomen, dat te Djember in de laatste week van Maart 77 pokken-gevallen voorkwamen, waarvan 22 met doodelijken afloop en dat de beri-beri-epidemie, welke in de gevangenis te Malang heerschte, voorbij is.

Ernstige vechtpartij. Te Semarang heeft 27 Maart een ernstige vechtpartij plaats gehad in kampong Grendongan bij Aanbengan tusschen een groote menigte gewapende Inlanders, allen leden der Sarikat Islam, en Macaoërs. Er broeide reeds lang i.e.s. De vechtpartij nam groote afmetingen aan, en was blijkbaar van te voren beraamd.

Een sectie infanterie rukte uit onder een officier en werd op het commissariaat van politie op Boebaän gereed gehouden. Toen bleef alles verder rustig.

Het politie-onderzoek heeft later uitgemaakt, dat de Chineesche slager Bligo op den dag der relleries onder de langgar (bedehuisje) was gekropen, en daar leven had gemaakt. Hij werd verjaagd en achtervolgd tot in zijn huis, waar hij getijntjand werd. De twaalf inlanders, die in verband daarmee werden gearresteerd, bekenden.

Chineesche faillissementen. De Soerabajasche bladn melden:

In 1913 zijn thans reeds 19 Chineesche firma's failliet gegaan. Dit is ongeveer het dubbele van het aantal Chineesche faillissementen in hetzelfde tijdvak van 1912.

Arabische school. Te Soerabaja wordt in kampong Ampel een Arabische school gebouwd. Een rijke Arabier gaf het terrein, ter waarde van f 5000. Een andere Arabier stelde f 15.000 beschikbaar als fonds, waaruit de onderwijzers zullen betaald worden. Het geld, voor den bouw der school is men nog bezig in te zamelen.

De eerste treincompagnie. De Loc. vernam, dat begin April de eerste treincompagnie van Atjeh te Semarang geleverd zal worden in het oude kampeement.

Expeditie Franssen Herderschee. De leider der 3e wetensch. expeditie, kapt. A. Franssen Herderschee, seinde: Wichmangebergte 28 Febr. Landtocht beëindigd. Uitgebreide bot. zoöl. collectie tot Sneeuw-grens. Langs nieuwe route van Zuidzijde hoogste punt Wilhelminatop bereikt. Afgelegde weg Kloofbi-vac, Sneeuwtop gekarteerd en geologisch onderzocht. Belangrijke ethnogr. verzameling pèségems. Verkenning Noord Wilhelminatop niet verricht door gebrek aan draagkrachten. Gezondheinstoestand gunstig. Geen sterfgevallen.

Feesten te Bandoeng. Niet alleen hier te lande, ook in Nederl.-Indië, o.a. te Bandoeng zijn grootsche plannen gevormd om het jubeljaar 1913 feestelijk te herdenken. Onder eerevoorzitterschap van den resident, den heer Jansen, is een comité gevormd, waarin alle groepen der bevolking vertegenwoordigd zijn.

In De Java bode heeft J. E. eenige hoofdartikelen gewijd aan „de verbetering der woningtoestanden in de Kampong”.

Hij schrijft o. a.: „Dat de Inlander zóer bereid is mee te werken, is, gelijk mij herhaaldelijk op overtuigende wijze gebleken is, een vaststaand feit. Hij is zeer vatbaar voor elken redelijken presenthaloes, die vanwege of door den rooimeester wordt gegeven. Hij is gesteld op verfraaiing van zijn woning. Hij is dankbaar voor elke vingerwijzing, hem gegeven, om zijne woning gezond en geriefelijk te maken, ook al vergt dit financiële offers van hem. Hij gaat met plezier een eind met zijn woning achteruit om ruimte te maken voor een „mooien” weg. Hij heeft plezier in een eigen woning met eigen tuintje, dat hij opsiert en opsmukt. Het is niet de laksheid, niet de natuurlijke onverschilligheid, die hem doet kruipen in een woning, die nauwelijks goed genoeg is om met eere als mestvaalt betiteld te worden, maar de bittere noodzakelijkheid, die hem noopt genoeg te nemen met hetgeen hem als woning wordt geboden. Hij heeft kunstmatig geleerd, zijn wongeisichen te beperken, op dezelfde wijze als thans de European al minder eischen gaat stellen aan zijne woning. En hij betaalt huren, die niet geringer zijn dan die voor rationeel gedachte, gezonde, frissche woningen in fraaie omgeving en beantwoordend aan alle eischen, die een inlander vermag te stellen en die menige kampong European zich nog niet eens stellen kan.

Zaak Van Geuns. De raad van justitie verklaarde den heer Van Geuns, hoofdredacteur van het Soer. H. b. d., schuldig aan het voortzetten misdrijf van laster, hoon en smaad jegens een openbaar ambtenaar, en veroordeelde beklagde tot een geldboete van f 400, en twee geldboeten elk van f 100 en had geen termen gevonden om beklag-

Hillmer & Co.
Noordeinde 58. Telef. 1667.
PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.—, f 4.50.
ENGELSCHHE HEMDEN
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.
Rijke keuze DASSEN.
Gemaakte en Zelfbinders.

**KLEERMAGERIJ
E. STAAL**
LANGE HOUTSTRAAT 18 - Telef. 3535

BOUWT
— OP —
„Oud-Wassenaer”,
„Groot-Hæsebroek”
- of „De Pauw”. -
■■■
Inlichtingen te bekomen bij de bekende
: Kantoren. :

VOOR INDIË.
DE AANGENAAMSTE, MOOISTE EN NUTTIGSTE
BEZIGHEID IS ZEKER HET FLUWEELETTEN EN
SCHILDEREN. ONDERRICHT BIJ
Firma TENZER NOORDEINDE 139A
:- DEN HAAG :-
MAGAZIJN EN FABRIEK VAN SCHILDERSARTIKELEN, VOOR-
WERPEN OM TE BRANDEN, SNIJDEN, ENZ.
RIJK GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN
tegen inzending van 50 Cent FRANCO INDIË.

MAGAZIJN VAN:
Heeren Hoeden
■■■
EDUARD PELGER
PRINSESTRAAT 35, :: 's-GRAVENHAGE
: TELEPHOON 3902. :

MAGAZIJN INSULINDE
62 SPUISTRAAT. - Telefoon 3687. - DEN HAAG.
Beslist goedkoopst en solidst adres voor Dames-,
Heeren- en Kinder-Ondergoederen. — Onze prijzen
zijn ver beneden elke concurrentie. :: :: ::
SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

J. P. KOSTER
-o- ANTIEKE EN MODERNE WOPNINRICHTING -o-
BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ - MEUBELMAKERIJ
V. D. SPIEGELSTRAAT 2 - DEN HAAG.

de de uitoefening van zijn beroep te verbieden. Men zal zich herinneren, dat de eisch was: een jaar en vier maanden gevangenisstraf, een geldboete van f 600 en het verbieden van de uitoefening van zijn beroep voor vijf jaar.

Suriname.

In de N. R. Ct. van 21 April richt de heer A. M. W. ter Laag een brief tot den heer de Meester en de andere leden der 2e Kamer, „die het wetsvoorstel tot goedkeuring der oprichting van de West-Indische Cultuurbank afstemden of zich van stemming onthielden”.

Daarin schrijft de heer ter Laag o.m.: „Het is de dure plicht der regeering, die bekend is met alle omstandigheden, en die bij welslagen daarvan ook gedeeltelijk de voordeelen zal genieten, den particulieren ondernemingsgeest, die door herhaalde tegenslagen ontmoedigd is, aan te wakkeren tjt een vernieuwde poging, die bij zaakkundige leiding het lang verbode succes zal hebben.

Het is bekend:

1o. dat de cultuur der bacoven thans een succes is en wekelijks een 20000 bossen te vergeefs op verscheping wachten;

2o. dat de afzet der bacoven in de Vereenigde Staten, zoowel als in Europa tegen loonende prijzen mogelijk is;

3o. dat de Koninklijke West-Indische Maaldienst zich in principe bereid heeft verklaard zich met het transport te belasten, terwijl mag worden aangenomen, dat, al is het na verloop van eenigen tijd eerst, voor geregeld transport ook offerten zullen inkomen van andere zijden.

Om voordeel te trekken van deze omstandigheden is het voor Suriname noodig, dat zich bekwame kooplieden met de algemeene leiding van zaken belasten en wel zoo spoedig mogelijk, daar bij uitstel niet alleen dagelijks door verlies van te veld staand product schade geleden wordt, doch door verwaarloozing van groote in cultuur staande oppervlakten, kapitalen verloren gaan, waarvan de belangrijkheid eerst later bij voortzetting der cultuur zal blijken door het verkrijgen van rinder en inferieur product. Bij langer uitstel gaat tenminste de oogst over een jaar, ongeveer een half miljoen gulden, verloren.

Dit is door het huidige Ministerie ten volle bevestigd. Dank zij de degelijke voorbereiding van Dr. Bos en de medewerking van de Rotterdamse Bankvereeniging, bekend om haar frisschen, krachtigen ondernemingsgeest, kon de regeering het voorstel tot de oprichting der West-Indische Cultuurbank met regeeringssteun aan de goedkeuring der 2e Kamer onderwerpen.

Het is door Uw toedoen, Mijneheeren, dat deze poging faalde. U hebt afgebroken, het is aan U weder op te bouwen.

Van de door U, naar vertrouwd mag worden, binnen enkele dagen voor te stellen maatregelen (van de zijde der regeering zijn die niet meer te verwachten) zal het in groote mate afhankelijk zijn, of aan Suriname de gelegenheid zal worden gegeven — en door Suriname ook aan Nederland — de vruchten te plukken van de miljoenen, in de laatste jaren voor de bacovencultuur uitgegeven en van de jarenlange, dure ondervinding, opgedaan in tijden van tegenspoed, dan wel of de kolonie die gelegenheid zal ontnomen worden en aldus ter wille van ondergeschikte overwegingen, wellicht gedeeltelijk van persoonlijken aard, het moeilijke werk tot opheffing van Suriname verricht, voor een groot gedeelte zal verloren gaan”.

Wij vreezen, dat de heer ter Laag teleurgesteld zal worden, als hij van den heer de Meester voorstellen verwacht. Tusschen den datum, waarop zijne motie werd aangenomen (23 Januari) en dien, waarop het wetsvoorstel tot oprichting der Cultuurbank opnieuw in behandeling kwam (9 April) heeft de heer de Meester tijd genoeg gehad om met een voorstel voor den dag te komen, dat beter was dan het regeeringsvoorstel. In plaats daarvan kwam hij aandragen met een voorstel van de Surinaamsche Bank te Amsterdam, dat reeds door de Suriname-commissie was onderzocht en afgekeurd, en dat ook de Minister van Koloniën onaanneemelijk verklaarde. Reeds in de avondvergadering van 16 Januari had de Minister gezegd: „Meent men zijn stem tegen het ontwerp te moeten uit-

brenge, dan is men zedelijk verplicht aan te tonen, hoe de zaak wel geregeld moet worden”.

De heeren hebben deze zedelijke verplichting niet gevoeld en de brief van den heer ter Laag zal hen dien plicht niet doen inzien.

***

De West van 1 April schrijft:

Zooals men weet, heeft zich in Suriname een comité gevormd voor het invoeren van de hoedenindustrie, die op Curaçao eenige vlucht genomen heeft. Voorzitter van dit comité is mr. Carst.

Het landbouw-departement is begonnen met het invoeren van eenige plantjes van de gewenschte palmsoort (een Carludovica) uit Venezuela. Dat is eenige jaren geleden geschied. En van die plantjes heeft men thans een oppervlakte gekweekt van zoowat 4 akkers.

Een groote moeilijkheid schuilt echter in het feit, dat de zaak niet voldoende schijnt op te leveren om een geregelde cultuur van den Carludovicapalm er op na te houden. Evenals in Venezuela geschiedt zullen vrouwen en kinderen het stroo moeten inzamelen uit het bosch, wat een schamele verdienste oplevert.

De bedoeling is nu, om het aanwezige plantmateriaal te verspreiden in het bosch nabij Paramaribo.

Men zal beginnen met de planten uit te zetten op de lange schelpritsen, die zich achter den cultuurtuin uitstrekken over ettelijke kilometers lengte. Op den grond van die ritsen gedijt de Carludovica uitstekend. Veel geld behoeft deze zaak niet te kosten, want de palm, die het vlechtstroo levert, is een boschplant, die onder schaduw groeit.

Zeer wenschelijk zou het zijn, indien de palm hier in zulk een hoeveelheid kon worden geteeld, dat de zuster-kolonie Curaçao zoo noodig onafhankelijk kan zijn van Venezuela. Het is altijd eenigszins bedenkelijk, als de grondstof voor een bepaalde industrie uitsluitend moet komen van een land met zulk een wispelturige politiek als Venezuela.

De vraag rijst vanzelve, of in Suriname, met zijn vele palmen, ook niet deze palmsoort inheemsch is?

Inderdaad komt een Carludovica in Suriname voor. Zoo bijvoorbeeld heeft de ijverige heer Rickert een groote hoeveelheid Carludovica-palmen ontdekt aan de spoorbaan. Toch blijkt deze palm niet de gewenschte te zijn. Het stroo is brozer en over het geheel van mindere hoedanigheid dan het Venezolaansche hoedenstroo. Het inlandsche stroo zal echter waarschijnlijk goede diensten kunnen bewijzen als leermiddel wanneer een cursus voor het vlechten van stroohoeden hier wordt opgericht.

In den laatsten tijd heeft de heer Adolf Horst palmstroo gevonden op Oldenburg. Of dit de echte Venezolaansche stroo is, is ons niet bekend. Het zou niet onmogelijk zijn, dat op deze plantage vroeger eenige planten van de Carludovica zijn ingevoerd.

Het comité heeft grootsche plannen. Het stelt zich voor, een gediplomeerde vlechtster te doen uitkomen, die hier meisjes zal opleiden tot hoedenvlechtsters.

Het comité doet stappen daartoe de benodigde fondsen bijeen te brengen. Men wil liefst niet beginnen met gouvernemenssubsidies, doch zien, wat het particulier initiatief zal vermogen te zijn.

***

Uit een vervolgartikel in Suriname van 1 April handelende over de gedrukte stemming in de kolonie, knippen wij deze zinnen: „.....En alsof de stroefheid der goudverordening niet voldoende ware om een vrije ontplooiing der delfstoffenindustrie tegen te houden, leggen opvolgende besturen ten aanzien van de bevordering van exploratie en exploitatie der minerale rijkdommen onzer kolonie een onverklaarbare traagheid aan den dag. Bekend is het gebrek aan voortvarendheid om tot een beslissing te komen ten aanzien van de jaren en jaren lang hangende aanvraag van het consortium Tiffang om goud te baggeren in de Marowijne.

Over deze zaak is reeds lang en breed geschreven en gesproken, zonder dat dit tot een resultaat geleid heeft.

Minder bekend is evenwel, dat ook al geruimen tijd hangende is een verzoek van een Engelsche maatschappij om hier naar petroleum te boren. Trots het herhaald aandringen dier maatschappij, die el-

BOEKHANDEL - KUNSTHANDEL
LEESINRICHTING VAN BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN
DE GROOT & DIJKHOFFZ
voorheen A. VAN HOOGSTRATEN & ZOON
PLAATS 27 - TEL. 2252 - DEN HAAG
LEVERING VAN SCHOOLBOEKEN VOOR ALLE
INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Gebr. P. H. CAMINADA
LANGE HOUTSTRAAT 3
HAAG - Telefoon 713
SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
BRILLEN, KIJKERS, ENZ.
AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

RIPPEN

PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTR. 17 TEL. 4683
VERHUREN   STEMMEN

DAMES- EN HEEREN-MODEARTIKELEN.

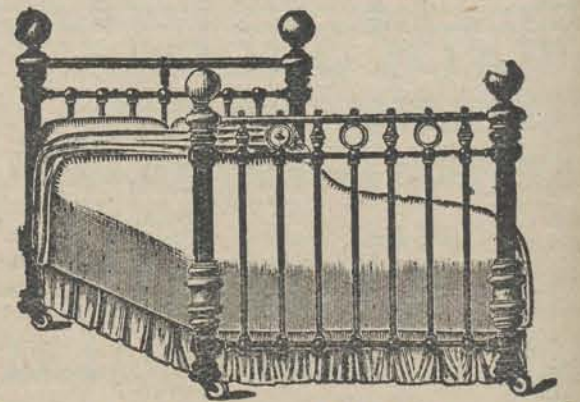
Handschoenen

VAN BOMMEL

Telefoon 5501

DEN HAAG VLAMINGSTRAAT 8-10

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —

van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

□ Koninklijke □
Brood- en Beschuitfabriek
LENSVELT NICOLA
VEENESTRAAT 23 DEN HAAG
LUNCHROOM

Specialiteit:

□ HAAGSCHE BESCHUIT □
ROGGEBROOD IN BLIK VOOR EXPORT

ders al met succes werkte, blijft een beslissing achterwege".

Zoo moet Suriname wel altijd een noodlijdende kolonie blijven. En hierover zwijgen in de 2e Kamer de heeren, die den mond vol hebben van de laksheid der Surinaamsche bevolking, aan welke laksheid zij o.m. de ziekte in de Gros Michel baccoven toeschrijven.

**

In een Nota naar aanleiding van het verslag over het w. o. tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1908, deelt de minister van koloniën, ter verklaring van het verschil tusschen hetgeen voor het verrichten van een exploratie in en buiten het Lawa-gebied geraamd en hetgeen daarvoor uitgegeven werd, het volgende mede:

De oorspronkelijke plannen tot onderzoek van een groote oppervlakte in de nabijheid van de Grankreek konden niet tot uitvoering komen, doordien bij het prospecteren, wegens de formatie van het terrein, groote moeilijkheden ondervonden werden, die het noodzakelijk maakten het onderzoek meer te bepalen tot de bovendeelen der valleien. Verder dwong de zeer ongunstige gezondheidstoestand van het leidende personeel (achtereenvolgens moesten drie ingenieurs wegens ziekte terugkeeren) tot staking van den arbeid op het terrein, voordat die arbeid was voltooid. Een en ander had ten gevolge, dat de dienst van de mijnexploratie van gouvernement'swege eerder werd opgeheven dan aanvankelijk werd gedacht en dat veel minder werd uitgegeven dan geraamd was.

Een lezeres, die het niet geheel eens is met hetgeen mevrouw Wijnandts-Francken in haar elfden reisbrief — Algemeen Handelsblad van 9 Maart — over „de immoraliteit van de negerbevolking" schrijft, zendt ons het avondblad van de N. R. Ct. van 25 April, met verzoek een door haar aangestipt brok uit een artikel over Amerikaansche doctoren (ontleend aan een artikel in een der jongste nummers van de Naturwissenschaftliche Wochenschrift van de band van Charles L. Henning, die meer dan 15 jaren de Amerikaansche toestanden heeft bestudeerd) over te nemen. Wij voldoen gaarne aan het verzoek, daarbij opmerkende, dat Henning het niet heeft over de negerbevolking in de Unie:

„Hoeveel personen hier het leven verspeien door gewetenlooze behandeling van pseudo-doctoren, is jammer genoeg niet statistisch vast te stellen. Dikwijls geeft de arts, als de dood door schuld van hem is ingetreden, een geheel andere ziekte als doodsoorzaak op. Eerst wanneer, op grond van verschijnselen, een lijkschouwing plaats heeft, komt de waarheid aan het licht. De arts wordt ter verantwoording geroepen, mompelt wat van: „een vergissing begaan" en de zaak is afgelopen.

Een hoofdspecialiteit verstaan deze charlatans echter in de puntjes en dat is: het provoceren van abortus, welke misdadige operatie echter ook werkelijke doctoren veelvuldig verrichten. De Amerikaansche is in 't geheel niet op kinderzegen gesteld; haar geheele levenswijze laat haar geen tijd voor zwangerschap en kinderen opvoeden, daar zij het tot haar plicht rekent alle mogelijke clubs te bezoeken, in het bijzonder in die amazonestaten, die met vrouwenkiesrecht „gezegend" zijn.

In iedere stad bestaan, onder den naam „sanatorium", inrichtingen, welke schijnbaar vrouwen en meisjes opnemen, die „voor eenigen tijd ongestoorde rust" moeten hebben, maar die in werkelijkheid huizen zijn, waar voor 25—150 dollar „voor het verdere gezorgd wordt". Ook verscheidene medical colleges beoefenen de abortus-provocatie op schandelijke wijze.

In de „Kerkstad" Boston werd den 10en Nov. 1905 bekend gemaakt, dat er in één inrichting 50 crimineele operaties daags plaats hadden.

Een Duitsche arts vertelde mij, dat hij schatrijk had kunnen zijn, als hij alle vrouwen, meisjes en schoolmeisjes geholpen had, die er om vroegen. Tegenwoordig bemoeit de politie er zich mede en zijn al pl.m. 100 „doctoren" in 21 staten der Unie gevangen genomen.

Dat hiermede in direkt verband staat de opmerkelijke daling der geboorten in Amerika, heeft wel niet verder besproken te worden, evenmin het

ontzaglijke aantal vrouwenziekten, die er het gevolg van zijn. Indien deze vruchtafdrijving op groote schaal zoo voortgaat, dan zal men in de toekomst moeten spreken van een „race extinction" in plaats van een „race suicide".

**

Als uitgave van het Suriname-Comité is bij de Arnhemsche Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij verschenen: De Vrijmaking der Surinaamsche slaven, ter herinnering aan den 1sten Juli 1863 door L. Penning. Men vindt er ook veel in van het zendingswerk der Moravische broeders.

Curaçao.

In De Vrijmoedige van 27 Maart lezen wij: „De heer F. F. Jonckheer, redacteur van De Curaçaosche Koerier, bericht in het gisteren verschenen nummer van het blad, dat hij wegens zijn vestiging metterwoon in Venezuela in een nieuwen werkkring, zich tot zijn spijt verplicht ziet, de verdere uitgave dier krant te staken, doch dat het voor hem een waar genoegen is, te kunnen mededeelen, dat door anderen alles in 't werk wordt gesteld, om het blad zoo spoedig mogelijk opnieuw te doen verschijnen."

De Koerier heeft zich het vorige jaar vooral schrap gezet tegen het verleenen van eene hogere subsidie aan de scholen van de R.-C. missie en heeft nog al wat hierover moeten hooren bij de behandeling der begroting voor Curaçao van de zijde van het Tweede Kamerlid Van Vutren.

Daar het „hoor en wederhoor" vooral op Curaçao dringend noodig is, hopen we, dat, zooals in bovenstaand bericht in uitzicht wordt gesteld, de Koerier spoedig weder moge verschijnen.

**

Op de begroting van Curaçao komt onder art. 19 voor: Aankoop van een stoom- of motorsloep ten behoeve van den loodsdiens in de St. Anna-baai..... Memorie.

De Gouverneur zegt in zijn toelichting van dezen post:

„Ten einde voor het loodswezen en voor den stads-geneesheer, bij zijne bezoeken aan boord van de schepen, over een sneller vervoermiddel te kunnen beschikken, is het noodig een flinke stoom- of motorsloep aan te schaffen, die, als dit mogelijk is, ook dienst zal moeten doen om zeilschepen de haven in of uit te sleepen. In deze is het advies gevraagd van den commandant der scheepsmacht in de Caraïbische zee. Zoodra over genoegzame gegevens kan worden beschikt, zal een nader afgerond voorstel worden gedaan."

**

De Amigoe bevat het navolgende:
„Curaçao Vooruit.

Hebben wij een paar weken geleden bewezen, dat er in de laatste jaren meer geld in de Kolonie kwam door gestadige vermeerdering van onzen uitvoer, ditmaal kunnen we laten zien, hoe de Handel zich steeds uitbreidde en de bevolking koopkrachtiger werd. De Invoerrechten nemen geregeld toe. Geraamd was voor

1904 f 80.000,	1908 f 92.000,	1912 f 133.000,
1905 f 85.000,	1909 f 105.000,	1913 f 142.000,
1906 f 90.000,	1910 f 120.000,	1914 f 150.000,
1907 f 92.000,	1911 f 130.000,	

Na tien jaar dus bijna verdubbeld. Als dat zoo doorgaat, brengt over weder tien jaar het invoerrecht alleen reeds f 300.000 op. En waarom zou het zoo niet doorgaan? Alles wijst er op, dat Curaçao vooruitgaat."

Voor den vooruitgang van Curaçao zeggen deze cijfers nog slechts bitter weinig. Zij bewijzen alleen, dat er meer ingevoerd wordt dan 10 jaren geleden, maar om vooruitgang aan te toonen moet men de uitvoercijfers aan een onderzoek onderwerpen, worden deze hooger en zijn zij bovendien hooger dan de invoercijfers, dan kan men pas van vooruitgang spreken. Misschien zal Sa. Barbara dit te weeg brengen; maar vooreerst zijn we nog zoo ver niet.

**

Aangaande de havenverbetering schrijft De Amigoe het navolgende:

„'t Gaat goed. Er komt schot in. De nieuwe onderlosser werd deze week in gebruik genomen naast de baggermachine. De zandzuiger kan ieder oogenblik verwacht worden. De tweede onderlosser is ook al bijna klaar.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade N. r. l. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING
Individueele ONGEVALLENVERZEKERING,
AUTOMOBIELVERZEKERING, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië
te SOERABAIA.

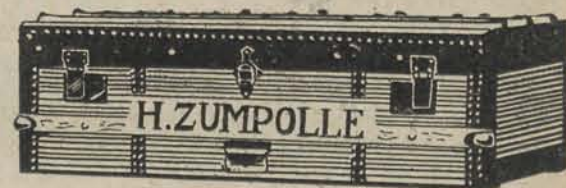
VLEU PIA KUNSTSPEL- ORG	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS.
VERHUUR. PIANO's van f 5.— VLEUGELS „ -8.—		p.m. of f 50.— p.j. af. „ „ -80.— „ „
REPARATIE. RU		STEMMEN. IL.
Afd. Gebruikte		Instrumenten.
SPECIELE INRICHTING voor de		voor het GEREEDMAKED TROPEN.

Beide kantoren van den Woninggids
„HET WOONHUIS" verschaffen
inlichtingen terzake te HUUR en te KOOP
zijnde perceelen kosteloos.

BUREAUX:

14 Lange Houtstraat TELEFOON 3193
66 Groot Hertoginnelaan
hoek Wald. Pym.kade TEL. 2467
's-GRAVENHAGE

Gids met platte-grond van den Haag en
Scheveningen gratis op aanvraag.

VEENESTRAAT 29. - Telefoon 4105.

SPECIALE AANBIEDING:

GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 36 c.M.	f 9.75
GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 40 c.M.	„ 10.75
GEPANTSERDE MAILKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 50 c.M.	„ 11.50
GEPANTSERDE BOEKENKOFFER, 50 x 50 c.M.	„ 6.25

WISBRUN & LIFFMANN.
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

Frans van Wijk en Zonen,
24 Vlamingstraat,
- DEN HAAG. -
Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-
inrichtingen.

Toen Hr. Ms. „Zeeland“ Maandag uitvoer, werd er druk gepeild.

In het Schottegat is de firma S. E. L. Maduro ook druk bezig. Vrijdag zijn met de „Viuda Alegre“ weder machinerieën ontvangen van John Monksy Sons, die ook in Sto. Domingo een groote werf hebben gebouwd.

Maar nog iets meer belangrijks hebben wij mede te deelen.

Naar wij vernemen, heeft de HEG. Heer Gouverneur uit Nederland bericht ontvangen, dat de heeren Leezer en Evertsz voor goed hun havenplannen hebben opgegeven. Zonder monopolie achten zij blijkbaar hun plan niet rentegevend.

Gelukkig is dit gevaar van monopoliseering onzer haven thans voor altijd bezworen.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

Aansluiting onder de Inlanders en onder de Mohamedanen. — De Pembrita Makassar maakt melding van de nieuwe handelsvereniging (zie het vorige weekoverzicht), die zich onder den naam van „Pangarepan Ambon“ gevormd heeft. 't Is te hopen, zegt het blad, dat alle Ambonneezen, die overal in Indië verspreid zijn, lid of donateur worden. De Ambonneezen moeten tot nu toe hunne waren, de produkten van den grond goedkoop verkopen, worden daarbij door de opkoopters belogen. De goelers, die van elders komen, moeten zij duur betalen. Wij moeten nu de goedkope kanalen zien te vinden. Zij, die rijk geworden zijn, verlaten Ambon om in andere landen hunne hier verworven vermogens te verteren. De achterblijvers zijn zij, die arm gebleven zijn. De Ambonneezen moeten geld met hooge renten opnemen van vreemdelingen. Het spreekwoord zegt: als de nood ten hoogste gestegen is, dan is ook dikwijls de hulp het naast er bij! 't Is mogelijk! Maar van wie verwacht de Ambonneezen die hulp? Van het Gouvernement? Neen! Van de Vreemde Oosterlingen? Ook niet! Laten wij die hulp bij ons zelf zoeken, van ons zelf verwachten! Maar laten wij dan eensgezind zijn en de tweedracht er buiten houden. De eensgezindheid is de basis van alle kracht, die aan allen tegenspoel weerstand biedt. De tweedracht werkt als een doodelijk vergift. Als wij willen, dan kunnen en moeten wij slagen. Laten wij dan niet kleinmoedig zijn, de hoop niet verliezen, daar waar de hulp misschien reeds voor het grijpen is. Moed verloren is alles verloren!

De Sarikat Islam, alzo de Sinar Djawa, maakt meer en meer werk van de kennis der godsdienstvoorschriften onder hare leden en van de strikte opvolging en toepassing van die voorschriften. Daar, waar de Christenen nu hun godsdienst voorop gaan stellen, willen de Mohamedanen met hun geloof niet achterblijven. Zij zullen nu kleur bekennen, voor dat geloof, als het moet, lijden en strijden. De Vrijdagdienst in de Moskeeën wordt meer en meer en trouw gevolgd. De Inlanders, voornamelijk te Soerabaja, die bij Europeanen of in handelskantoren werkzaam zijn, vragen elken Vrijdag des ochtends om elf uur verlof, ten einde om twaalf uur de Vrijdagpreek te kunnen aanhooren. Een mandoer van de firma Naessens en Co. te genoemde plaats, die op een Vrijdagochtend dit verlof vroeg, kreeg geen verlof, maar zijn ontslag. Vijftig andere Inlanders, die bij deze firma werkten, vroegen daarop hun ontslag. Op de solilariteit en de eensgezindheid wordt voortdurend gewerkt.

De Sarikat Islam gaat zich nu ook in de residentie Pekalongan roeren. Aanvankelijk buiten alle werkzaamheid op dit gebied gebleven, heeft zich thans ook ter hoofdplaats een afdeling van deze Vereeniging gevormd. In een vergadering te Bandong van de Sarikat Islam gehouden, werd o.m. de vraag gesteld, of ook Arabieren lid van deze Vereeniging konden worden. De vraag werd bevestigend beantwoord, onder de voorwaarde, dat zij Mohamedaan waren. Blijkbaar moest hier op den godsdienst vooral alle nadruk gelegd worden, en in verband daarmee kon en moest dan ook de volgende vraag, n.m. of Inlandsche Christenen onder de leden van de Sarikat Islam konden worden opgenomen, ontkennend beantwoord worden. Tenzij dat zij weder Mohamedaan worden, werd er van de bestuurtafel uit geroepen. En gunstig werd er ten niet over de Inlandsche

Christenen gesproken; met verontwaardiging werden zij aan de verachting van de Mahomedaansche broeders prijs gegeven.

Volgens hetzelfde blad doet nu ook al het verhaal de ronde, dat Indo-Europeanen zich bij de Sarikat Islam tot opname aangemeld hebben. Ook hierbij werd de onverbiddelijke voorwaarde gesteld van overgang tot den Islam. Voor vele tot wanhoop gedreven Indo's was deze eisch geen bezwarende omstandigheid. Het blad vertelt verder vernomen te hebben, dat vele Indo-jongelieden van achttien jaren de besnijdenis hebben ondergaan en tot de Islam zijn overgegaan, na uitspreking van de woorden der geloofsbelijdenis.

Vereenigingen enz. De Pewarta Soerabaja meldt, dat te Padang in de Inlandsche sociëteit aldaar een vergadering werd belegd om te besluiten tot de oprichting van een hulpbank voor Inlandsche ambtenaren. Deze vergadering werd mede bijgewoond door den heer Beuwkes, controleur Kotta, den adviseur voor de volksrelietbanken, den heer Carpentier Alting en vele andere Europeesche en Inlandsche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur. Bepaald werd, dat ieder ambtenaar f 10 storten moest; zij, die een maandelijksch traktement van f 10 hebben, kunnen die maandelijks in tien termijnen voldoen. De maandelijksche contributie bedraagt 2% van het maandelijksch inkomen, met een minimum van 25 centen. In Maart zou het kantoor geopend worden.

Te Batavia werd, volgens de Pembrita Betawi, in een vergadering ten huize van den Patih van Weltevreden besloten tot de oprichting van een „Kartini“-school.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chinezen en de Sarikat Islam. De Pewarta Soerabaja waarschuwt de Hollanders voor de Sarikat Islam. Wel is waar heeft deze vereeniging verklaard geen vijandschap te beoogen tegen welke natie ook, hoogstens tegen den handel van de Chinezen te ageeren, maar voornamelijk te werken in het belang van de zelfstandige ontwikkeling van het Javaansche volk, doch niettemin schuilt er in deze vereeniging een niet te miskennen gevaar. Denk maar aan Gelangan en Baron. Het woord Islam is juist van pas gebracht om, waar noodig, den godsdienst er bij te halen. De Javaan is door de politiek der tegenwoordige regeering wakker geworden, door de zendingscholen, de Zondagrustcirculaires, het voorstel der zendingen om de modins uit het dessabestuur te schakelen, enz.

De Pantjaran Warta waarschuwt daarentegen de Chinezen zelf voor deze Vereeniging en dat zij haar niet moet gering schatten. In een artikel: „Ora et labora“ geeft het blad o.m. de volgende beschouwingen: De Sarikat Islam heeft wel 's waar gezegd, dat zij geen vijandschap bedoelt tegen de Chinezen, noch tegen elke andere natie, maar als we zien, hoe deze Vereeniging zich roert, zich ontwikkelt en uitbreidt, dan is het niet meer aan eenigen twijfel onderhevig, dat zij de machtigste vereeniging in Indië zal zijn. Vergeet niet, dat Indië een Mohamedaansch land is. De enkele niet-Islammieten zijn als een druppel water in een put. De Sarikat Islam wil voordeel zien te behalen voor de inheemsche en Mohamedaansche bevolking van Indië. De Inlanders zijn geen handelsvolk, wordt er gezegd; zij moeten 't nogaanleeren. Maar wat leert ons de geschiedenis van Java (babad tanah Djawa)? Dat de Javanen, nog voor dat de Hollanders zich op Java gevestigd hadden, tot in verre landen handel dreven; waaruit blijkt, dat de handelsgeest er toch bij hen in gezeten heeft, langen tijd sluimerende is geweest, maar nu weer bezig is te ontwaken. Een bot mes kan weer scherp gemaakt worden. Er zijn genoeg knappe menschen onder de Javanen. Vroeger waren het enkelingen, die misbruik maakten van de goedgeloovigheid en de domheid van hunne landgenooten om hen te bedriegen en onder allerlei voorwendsels op te lichten, ten einde zich zelven te bevoordeelen en te verrijken. En de arme Inlander was bang, durfde niet van zich afbijten, liet zich alles gelaten aanleunen. Nu is het door de Sarikat Islam uit met die macht van wie ook over de massa. Door eendracht, goed geleid, zal de massa, zullen de Inlanders machtig worden. De rijken zullen hun geld afstaan, de ontwikkelden hun verstand en geest beschikbaar stellen, de armen hunne handen en vuis-

W. KALDENBACH
WONINGINRICHTINGEN
IN OUDE EN MODERNE STIJLEN
VALERIUSSTRAAT 38
's-GRAVENHAGE
TEEKENINGEN EN BEGROOTINGEN
KOSTELOOS VOOR BELANGHEBBENDEN

DORDTSCHER BANK
's-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
Behandelt alle BANKZAKEN.

EN TOUT CAS

SPECIAL MAGAZIN
VAN PARAPLUIES EN WANDELSTOKKEN.
Marguërite (w.o.g.)
CORN. WASSENAAR
ZOUTMANSTRAAT 29
TUSSEN
HEINSTR. PR. HENDRIKPLEIN
EIGEN ATELIER VOOR
OVERTREKKEN EN
REPAREREEN
TEL. HAAG 1647

PARASOLS.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25/26 's-GRAVENHAGE

Voorhanden een enorme keuze
GEKLEURDE KATOENEN
MOUSSELINES
ZEPHYRS
VOILES
Ook in breedten van 120 c.M.
Stalencollectie op aanvraag verkrijgbaar

GRANDE MAISON DE MODES.
— Chapeaux Garnis pour Dames et Enfants. —
TELEFOON 3656.
FOURNISSEUR DE LA COUR.
Firme SPIT & Cie., PLEIN 17, hoek
Heerenstraat.
LA HAYE.

Telefoon H 7057.
C. P. A. NICOLAÏ
Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
RUIME KEUZE. NIEUWSTE MODELLEN.
DUNKLERSTRAAT 33 HOEK VALERIUSSTRAAT.

TOKO BAHROE
Van Kinsbergenstraat 126, Intercomm.
bij de Prins Hendrikstraat, DEN HAAG. Tel. 4796.
SPECIAL ADRES VOOR GOEDE SAMBALLANS EN BOEMBOE'S.
Firma BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

N.V. PULP-, JAM- & CONSERVENFABRIEK
VRUCHTEN- & GROENTENDROGERIJ
PRINCENHAGE.
GEDROOGDE GROENTEN, GEDROOGDE AARDAPPELEN,
voor export en voor scheepsgebruik.
Offerte met monsters op aanvraag te bekomen.

en uitstekend. En als zij willen, kunnen zij handel drijven, zal hun handel groot worden. Het aantal leden, bij de Sarikat Islam aangesloten, is reeds groot, neemt meer en meer toe. Als gemiddeld van elk lid slechts 1 cent gevorderd wordt, zal van 100 leden reeds f 1.— verkregen worden. Vele kleintjes maken een groote. Wij, Chineezzen, zoeken er nog op, dat wij den handel in handen hebben. Maar van wie krijgen we meereendeels de goederen, waarin wij handel drijven? Van de Javanen. Zullen nu de goederen en produkten voortaan niet aan de vereenigingen en toko's van eigen landgenooten verkocht worden? Natuurlijk, en de Chineezzen zullen er onder lijden. De Chineezzen drijven handel in batik. Die batik komen van en door de Inlanders. Zullen die batik in het vervolg niet door de Inlanders aan Inlanders verkocht worden? Als zij het benodigde kapitaal bij elkaar hebben, zullen de Inlanders de voordeelen voor zich zelf opeischen en behouden en niet aan anderen afstaan. De Chineezzen hebben verschillende fabrieken. Waarom zouden de Inlanders die nu ook niet kunnen bezitten? Ziet maar de rijstpel'rijen, die zij nu reeds in Semarang opgericht hebben. 't Benodigde kapitaal is er of komt er. De Chineezzen laten ook goederen uit Europa komen. Waarom zouden de Inlanders dit ook niet kunnen doen? Het plan is daartoe reeds gevormd. De Chineezzen hebben door hunne relaties met de Europeesche groot-handelaren de brug gevormd, om het binnenland met het buitenland te verbinden. De Javanen zullen nu die brug niet meer noodig hebben, zoo noodig zelf een brug slaan. De Europeesche handel zal dan geen gebruik behoeven te maken van de tusschenkomst der Chineezzen en zich liever rechtstreeks in verbinding stellen met de Inlanders. Over en weer zullen zij hunne waren goedkoop kunnen krijgen. Kortom, op elk gebied zullen de Inlanders de Chineezzen concurrentie kunnen aandoen, wat een groot gevaar voor de Chineezzen zal zijn, al zeggen ook de Inlanders, dat zij ons niet vijandig gezind zijn. Op handelsgebied zullen wij niet als vrienden tegenover en naast elkaar komen te staan. Dit is niet tegen te gaan. Zelfs broeders zullen in den concurrentiestrijd tegenover elkaar staan, wat te meer twee verschillende naties! Ziet maar, hoe Duitschland tegenover Engeland staat, al zijn ook hunne soevereinen aan elkander geparenteerd. De menschen kunnen onder elkander nog vriendschappelijke betrekkingen onderhouden; maar dit is uit, zodra tegenstrijdige geldelijke belangen daarbij betrokken zijn (sobat orang, oewang tila). Wat moeten wij doen, als wij later in dit land in het ge- drang komen? Daar is eens gezegd: Als de Javanen den broek aantrekt, is voor den Chinese de tijd gekomen op te stappen. Zal dit bewaarheid worden? Zoo ja, waar moeten wij heen? Voor de tokos is het gemakkelijk genoeg. Als zij om de een of andere reden uit dit land moeten, zeggen zij: Goed! En zij gaan naar China terug, waar zij weer werk kunnen vinden. Maar waar moeten de pranakans naar toe? China kennen zij niet, daar zullen zij zich niet thuis gevoelen. Zij, die rijk zijn, be- kommeren zich niet over deze vraag. Zij kunnen hun geld opmakende, tot aan hun dood in Indië blij- ven. Maar dan hunne kinderen en kleinkinderen? Wij achten het daarom hoog noodig, dat wij de Chineesche taal aanleeren, ons gereed te zijn, als de tijd van verdrukking gekomen is. Al hebben de pranakans ook Javaansch bloed in de aderen, van de Javanen zullen zij niets te verwachten hebben. Zij doen beter de hoop op China en de Chineezzen ge- vestigd te houden.

In Bandong werd voor China dertig mille opge- haald, door twee Chineezzen, die daarvoor expres van China waren overgekomen. Daaruit blijkt, dat de Chineezzen in Bandong veel over hebben voor het Chineesche Vaderland. Zij zullen ook naar andere plaatsen gaan, vermeldt de Pewartasoe- rabaja; als ook daar hetzelfde succes als in Bandong behaald wordt, zal het voor China niet noodig wezen een buitenlandsche leening aan te gaan. Op Java en de Buitenbezittingen zullen le- zingen gehouden worden.

Verspreide berichten. De Pewartasoe- rabaja vernam, dat de Keizer van Japan, in strijd met de adat, een buitenlandsche reis wil maken, in de eer- ste plaats Europa bezoeken. Hij spreekt goed Fransch en Engelsch en zal de reis met een oorlog- schip maken.

Hetzelfde blad deelt ook het volgende mede: Tij- dens het Duitsche oorlogschip „Scharmhorst" op de reede van Makassar vertoefde, hadden er feestelijk- heden plaats, o.a. ook in de kegelclub aldaar. De wachthebbende politieagent verbood den Chineezzen, die rustig op straat naar het gefuif stonden te kij- ken, daar langer te blijven staan en joeg hen weg. De Chineezzen stoorden er zich niet aan en bleven. De politiedienaar pakte er een uit beet en gaf hem een klap; maar de anderen kwamen hun vriend te hulp en gaven den agent een flink pak slaag. „Juist goed!" zegt het blad, „zoo moeten die kerels af- geleerd worden".

Daar was daarentegen, volgens de Pembrita Makassar, kort daarop een Europeaan te Ma- kassar, die zich bedronken had en zich op straat liederlijk aanstelde. Hij wilde iedereen te lijf; maar iedereen was zoo wijs hem uit den weg te gaan. En de politie? Deze bleef op een afstand, liet hem begaan. Zij zou wel anders opgetreden zijn, als zij met een Inlander of Chinees te doen gehad had, dezen wel als een hond behandeld hebben.

Van Vreemde Koloniën.

AMERIKA—JAPAN.

Het was den Japanners niet te beduiden, dat de in Californië voorgestelde wetsontwerpen, waarbij landbezit aan buitenlanders verboden wordt, tegen de vreemdelingen in 't algemeen gericht zijn. Dit althans schijnt hen vrijwel koud te laten. Zij be- schouwen den maatregel als, zooal niet uitsluitend, dan toch in hoofdzaak tegen hen bedoeld.

Aanvankelijk wilde de nieuwe president der V. S. zich van de opwinding in Japan niet veel aantrek- ken en de oogen sluiten voor de mogelijkheid van een diplomatieke verwickeling, die in de kwestie schuilt, zooals wij deze in ons nr. van den 18den April hebben uiteengezet. Maar Wilson leert al spoedig, dat ook het hoofd van een machtige republiek even- min kan laten, als kan doen wat hij wil.

Hij heeft aan den gouverneur Johnson van Cali- fornië laten verzoeken de behandeling der ontwer- pen op te schorten. Daarna heeft hij bij dien gou- verneur aangedrongen op schrapping van enkele gedeelten er van, terwijl de minister van staat Bryan naar Californië zal gaan om de zaak te bespreken. Zoo heeft de president al dadelijk moeten afwijken van een punt van 't democratische program, waar- in voor de staatsregering te Washington zooveel mogelijk onthouding wordt vastgesteld met de wet- geving van de afzonderlijke staten.

De beide huizen te Sacramento (Calif.), hebben hun instemming uitgesproken met de overkomst van Bryan, om de positie van de centrale regering uit- een te zetten en een weg tot bijlegging van 't ge- schil te vinden. Men verwacht een tegemoetkoming aan de protesten van Japan, die, daar zij op een tractaat berusten, ook reken van bestaan hebben.

't Zou zeker al een heel slecht oogenblik zijn, om nu met tractaten geen rekening te houden. Eenerzijds een inbreuk maken op de Hay-Paunco- fote-overeenkomst met Groot-Brittanië ter zake van het scheepstarief voor 't Panamakanaal, anderzijds zich onmachtig verklaren om een staat, i. e. Cali- fornië, te verplichten zich te voegen naar een voor de gehele republiek onderteekend tractaat, dit zou, zeiden wij, al heel slecht samengaan met de voor- stellen, juist dezer dagen door minister Bryan bij de commissiën van 't Huis van afgevaardigden en den Senaat aanhangig gemaakt om den wereldvrede te bevorderen. Die voorstellen gaan uit van 't denk- beeld om door arbitrage-tractaten en verdragen over wederzijdsche inperking van de wapeningen den weg naar den wereldvrede op te gaan. Hiervoor is, dit valt natuurlijk niet te ontkennen, allereerste en al- lesoverwegende eisch, dat aan de tractaten onvoor- waardelijk geloof en vertrouwen geschonken kan wor- den, en of de duivel er mee speelt, aan dit geloof en vertrouwen doet Amerika nu juist afbreuk in zijn verwickelingen met Engeland en Japan.

DE CHINEESCHE LEENING.

Wat wij niet verwachtten, is toch geschied. De vijf- mogendheden-leening voor China is onderteekend. De omstandigheden, waaronder dit heeft plaats gehad, doen ons echter volharden in den twijfel of er verder wel iets van komen zal. In 't volgend nummer spre- ken wij hier nader over.

BROOD- & BESCHUITFABRIEK
„DE OUDE VETTE HEN"
 bij het STADHUIS - Telef. Haag 2480

**GEOPEND de nieuwe
 LUNCHROOM**

A. SCHARENBERG,
 HOFLEVERANCIER. Tel. interc. 2443.

TAFEL- en DESSERTMESSEN
 van FRIEDR. HERDER Abr. Sohn, SOLINGEN.

VLEESCHVORKJES.
 BOTER- en KAAS-MESJES.
 WILDSCHAREN.

Specialiteit FRUITMESJES vanaf f3.50 per dozijn.
 MASLICATEURES (voor het fijn maken der spijzen).

15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.
 Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.
 HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER
 ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45
 DEN HAAG

Bedden- en Meubelmagazijnen
 BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.
 PRINS HENDRIKSTRAAT
 141-143 Den Haag.

Geheel gepantserde Hutkof- fers. Voor het bagageruim, 100 cM lang, 50 cM breed, 50 cM hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM lang, 50 cM breed, 36 cM hoog, met bak f 9.— Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM lang, 50 cM br., 40 cM hoog m. bak f 9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL M^{ij}.
 welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
 Noordeinde alleen 42^B, boven maison KRUL.
 Telefoon 6318.

TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.
 AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

VERKOOPHUIS
 GROOT HERTOGINNELAAN 103
 VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
 — Tramhalte lijn 3 —

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of TWEDEHANDS MEUBELen willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10—4 uur.

FIRMA W. ROELOFSEN
 WIJNHANDEL
 COLUMBUSSTRAAT 101 's-GRAVENHAGE
 TELEFOON No. 2774

SPECIALITEIT IN FIJNE LIKEUREN,
 - WHISKY EN GEDISTILLEERD -

TIBET.

De vorige week namen de beschouwingen over de Chinese kwek in vreemde koloniën onze ruimte zóó in beslag, dat wij de belangrijke politieke gebeurtenis in Tibet onvermeld moesten laten. De Dalai-Lama heeft, te Lhasa teruggekeerd, de onafhankelijkheid van Tibet ugeroepen.

De D.-L. zal eeuwig 't hoofd zijn van den godsdienst, zijn waardigheid is erfelijk. De polygamie wordt afgeschaft en zal door zware straffen worden tegengegaan; de Tibetaan zal dus voortaan maar één vrouw mogen hebben.

Elke man boven de 16 jaar is beschikbaar voor de verdediging van 't land.

Vreemdelingen mogen zich niet in Tibet vestigen, met uitzondering van Engelschen en Indiërs.

De Tib. mandarijnen van den vijfden graad en hooger kunnen zitting nemen in den Hoogen Staatsraad, die, onder voorzitterschap van den D.-L., in het paleis zal vergaderen.

Tegelijk vernam men, dat de D.-L. aan de Chinese regering het voorstel zou hebben gezonden, afgevaardigden naar de grens te zenden, om de toekomstige verhoudingen te regelen. De president der Chinese republiek, Yoean Shi Kai, zou dit voorstel gunstig ontvangen hebben, maar van Britsche zijde zou voor deze regeling de eisch gesteld zijn, dat China met Engeland eerst tot een overeenkomst betreffende de Tibet-kwestie moet zijn gekomen.

De D.-L., hiermede niet volaan, drong er nader op aan, dat de Chinese resident Tehoung, die nog in Tibet is, over de grens zou trekken, maar Yoean Shi Kai heeft beleefd verzocht wat geduld te hebben, daar hij toch ook nog antwoord moet geven op andere gestelde vragen, die met deze in 't nauwste verband staan. Deze betreffen o.a. 't terugroepen der door China in Tibet onderhouden troepen en het eerbiedigen van den godsdienst van Boedha.

FRANSCH KOLONIËN.

Bij decreet van 9 April is de invoer en het bezit van cocaïne, morphine en hare bijproducten verboden voor Fransch-Indië. Alleen apothekers zullen hiervan uitgezonderd worden.

Deze maatregel is noodig geworden door den omvang, die de clandestiene handel in de uit opium verkregen bedwelmingsmiddelen, in de koloniën gekregen heeft. De Dépêche Coloniale, waaraan wij dit bericht ontleenen, teekent er bij aan, dat voor Frankrijk zelf ook aan een dergelijken maatregel mag worden gedacht, en dat hiervan dan inderdaad ook sprake is.

DUITSCH KOLONIËN.

De raad van Samowa is tot een beslissing gekomen ter zake van de gemengde huwelijken. Uit de tegenstrijdige opvattingen, die verdedigd werden, hebben ten slotte de volgende een meerderheid verworven: 1e. De reeds gesloten huwelijken tusschen blanke en inboorlingen zijn wettig geldend. 2e. Die huwelijken zijn in de toekomst verboden. 3e. De gouverneur wordt bevoegd, in bijzondere gevallen, aan een natuurlijk kleurling de burgerlijke rechten van blanke kinderen te verlenen. 4e. Het nat. kleurl. kind kan tegen zijn vader een actie instellen, ter verkrijging van een alimentatie-pensioen.

De wetgevende macht in Duitschland heeft de wet vast te stellen en zal dus over deze conclusiën nader te beslissen hebben. Intusschen heeft het bestuur van Samowa reeds een stap gedaan, waardoor 't toont, welke stekking deze voorgestelde bepalingen moeten krijgen, voor de kinderen van gemengd bloed is het bezoeken van de Europeesche gouvernementsschool verboden.

TRIPOLIS.

In Italië kan weer vreugde zijn, de periodiek terugkeerende goeie verwachting! Uit Benghazi wordt gemeld, dat, volgens betrouwbare inlichtingen, bijna alle Arabieren, die met Azis bei in Neghib tusschen Regina en Elabiar gelegerd waren, zijn uiteengegaan, na te hebben verklaard niet voornemens te zijn de vijandelijkheden voort te zetten. En uit Gabes komt bericht, dat 16000 Tripolitanen hun land verlaten hebben en bij Deschehibad, op Tunesisch gebied kampaven. Hoewel Italiaansche gemachtigden hun, naar verteld wordt, volkomen amnestie hebben beloofd, weigeren zij naar Tripolis terug te keeren. Zou dit laatste op zich zelf

geen goed nieuws zijn, in 't uitwijken wil men toch een teeken zien, dat de bevolking 't verzet opgeeft en daar de Tunesische regering de behulpzame hand wil bieden om hen tot terugkeer naar Tripolis te doen besluiten, verwacht men door overreding en gebrek aan middelen van bestaan dien terugkeer na eenigen tijd.

Wij hopen voor Italië en 't geteisterde Tripolis van harte, dat dit inderdaad voorboden van volkomen rust mogen zijn, maar veel hoop hierop hebben wij niet. Er zal wel een reden zijn, waarom de Italianen wat gepaaid, wat 't minder actie aangezet moeten worden (oogstijd, of zoo iets). Italië zelf is altijd blijde, als 't wat rust kan hebben en zoo zal, naar wij vreezen, de vreugde ook nu weer slechts van korten duur zijn. De aard der geruchten doet er minder toe; wij weten uit Atjeh, hoe vindingrijk de Mohamedaan is in 't uitdenken van geruststellende berichten.

RAMP TE MEKKA.

Eenigen tijd geleden vernam men een gerucht van een ramp, waarbij een groot aantal Mekkapelgrims het leven verloren heeft. The Times of India van 5 April geeft nu eenige bijzonderheden. Het was bij den laatsten tocht, die in 't seizoen gemaakt zou worden. Een karavaan, waarbij vele rijke pelgrims, betrok een kary met de kameeldrijvers in een terreininzinking. Een hevige storm, met overvloedigen regen, dompelde 't kamp in een vloed, die zulke afmetingen aannam, dat redding weldra onmogelijk bleek.

Zoo zijn 800 pelgrims om 't leven gekomen. De lijken zijn door Bedoeïenen in der haast begraven. Het bedrag der verloren gegane waarden word zeer hoog geschat.

Naar de T. o. I. meent is de ramp te wijten aan verzaking van de verplichtingen, die de controleerende ambtenaren te vervullen hebben. Hadden de e voor den Jedlah-Mekka-weg hun plicht gedaan, dan zou in dit seizoen daar ter plaatse niet op die manier gekampeerd kunnen zijn, als nu is geschied.

DE BRITSCHE RECHTSPRAAK IN HET OOSTEN.

De African Mail bespreekt een artikel van A. Mitchell Innes, dat de aandacht verdient van allen, die hun gelachten laten gaan over de vraag der unificatie van 't recht in onze koloniën.

De schr. heeft zich de vraag gesteld: hoe komt 't, dat bij al den geestdrift en de inspanning van het Britsche bestuur, bij al de geschikte middelen, waarover dit bestuur beschikt en de goede gevolgen, die 't heeft weten te verkrijgen, a. d. z. het beëindigen van binnenlandsche oorlogen, het beteugelen van de corruptie, de betere verdeling van de belastingen, de toename van de veiligheid voor personen en zaken, hoe komt 't, dat er toch een gehe'mzinnig beletsel is, waardoor 't eindelijk wel-slagen niet wordt bereikt?

De African Mail haalt voorbeelden aan om het recht van bestaan van dit inzicht te billijken, en geeft dan verschillende lezingen, die als verklaringen zijn bijeengebracht. Er zijn er, die de reden zoeken in de ondankbaarheid van den oosterling; anderen wijzen op het vreemd tegenover elkander staan van inboorling en Anglosaksen, waarbij wel eerbied, maar geen sympathie wordt opgewekt. Maar voor deze motieven voelt de Afr. M. weinig, zij meent, dat Mitchell Innes den spijker beter op den kop trekt. Hij zoekt de oorzaak in 't stelsel bij de rechtspraak toegepast, vooral in de crimineele wetgeving. Deze laat een afgrond tusschen de Britsche overheersching en 't hart van den oosterling. Aan de eene zijde staat 't Europeesche stelsel, dat den Staat tot voltrekker van 't recht maakt; een delict tegen een persoon wordt een delict tegen 't door den Staat aangenomen rechtsstelsel, en zelfs tegen den Staat zelf. De Staat straft, naar gelang 't delict ernstiger is, is de straf strenger. De Staat is een wezenboze instelling, zonder ziel, zonder medegevoel, slechts kennende de wet en haar toepassing.

't Mahomeelaansche stelsel is de tegenstelling hiervan. De Staat bemoeit zich niet met het besturen van de rechtspraak, hij legt de straf niet op. Beroep op de wet gaat van de persoon uit, vertegenwoordigd door het hoofd der dorpsgemeenschap; 't recht om de toepassing te vragen behoort niet aan den Staat, maar aan de betrokken partij.

Grondslag van 't Europ. stelsel is de wet, van 't oostersche het geloof. Wat de Engelschman ten deze als 't hoogste beschouwt, noemt de Egyptenaar eenvoudig „barbaarsch". Er zou hier een niet te overbruggen kloof zijn.

Brackel & Broermann

DEN HAAG { Hoogstraat 37a, 39.
Lange Poten 43.
ROTTERDAM - Hoofdsteeg 34.
Uitrustingen voor INDIË en AFRIKA.

N. LOEB, Noordeinde 109.

Kleding en Meubilering op termijnbetaling.

20 gulden, per maand 2 Gld.
40 " " " 4 "
60 " " " 5 "

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

C. HOYNG,

SPIJSTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 TORENSTRAAT 5-6
MAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR DEN HAAG
TELEFOON N° 2898

GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OP
GEDELTUJLK INSTALIEEREN VAN WONINGEN

AMERIKAANSCH

Tandheelkundige Inrichting

Dir. H. W. VALKENAAR, Amerik. Mec. Dentist.

GEVESTIGD:

's-GRAVENHAGE, Wagenstraat 19,
naast de Firma Pander.

Gebr. ten Houten

LANGE HOUTSTR. 4 DEN HAAG

TELEFOONNUMMER 714

BEDDEN- en

MEUBELFABRIEK

„TRANSVALIA"

PRINS HENDRIKSTRAAT 74, DEN HAAG.

ONDERGOEDEREN
OOK IN ECHT JAEGER.

HERMAN VOORHOEVE BLOEMIST

ZOUTMANSTRAAT 40c - DEN HAAG,

beveelt zich aan voor het aanleggen en

onderhouden van Tuinen en Villa's.

Sluit zeer voordeelige abonnementen tot onderhoud.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Engeland en Nederland op koloniaal muntgebied.

Over dit onderwerp artikelt Mr. N. P. van den Berg in de April-afg. van de Economist. De schrijver betoogt daarin — lezen wij in de N. R. Ct. — dat ons land, anders handelend dan Engeland, betrekking tot Br.-Indië deed, terecht de munteenheid tusschen moederland en kolonie zoover verwerdte, dat de standaardmunt in Indië zich niet uiterlijk niet van die in het moederland onderscheidt. De reden, waarom Engeland een andere gelagslijn volgde, is van zuiver historisch aard: het vond reeds bij zijn eerste optreden in Indië een bruikbaar inheemsch muntwezen, terwijl wij in de Oost geen inheemsch muntwezen vonden, maar Portugeesche „realen”, die niet altoos gemakkelijk te krijgen waren, zoodat reeds in 1622 werd aanbevolen onze eigen landmunt zooveel mogelijk in omloop te brengen. Van dien tijd dagde dus reeds de bij de wet van 1854 definitief ingestelde munteenheid met onze Oost, die, naar Mr. A. B. opmerkt, voor Indië een niet hoog genoeg waardeeren zegen gebleven. Die eenheid opent natuurlijk de mogelijkheid, dat, zoo de betalingsbasis van Indië te eenigertijd daartoe aanleiding geeft, ons daarheen afgevoerd teekengeld naar moederland terugkeert, een eventualiteit, waarvoor Engeland zich ten opzichte van Br.-Indië niet bevoegd heeft te maken. Maar de heer v. d. Berg is hierin geen bezwaar. Ommunting van het in Indië circulerend teekengeld, gelijk de heer Creonlangs in de Eerste Kamer aanbeval, acht de heer v. d. B. niet wel uitvoerbaar; zij zou achterdocht en ontroering wekken bij de Indische bevolking. Bovendien, Nederland zou de handhaving van de goudwaarde van het teekengeld aan Indië evenzeer moeten waarborgen als nu het geval is. De verplichting tot handhaving dier goudwaarde op de Javasche Bank te leggen, op de wijze die in de bekende, in 1903 afgegeven verklaring der Ned. Bank is geschied, gaat toch moeielijk zou de krachten der Javasche Bank licht te overgaan. Trouwens, de waarborg ligt ten onzen niet zoozeer in die verklaring — bij het opstellen waarvan de heer van den Berg destijds wel meesmuilend denken moest aan het bekende motto van la Chatre — doch in art. 4 van de muntwet 1901. Ons muntwezen, in moederland en kolonie, is thans inderdaad goed geregeld. De eenzijdige wijziging, die nog aanbeveling zou verdienen, is de opneming in de muntwet van de bepaling, dat de grondslag is van ons muntwezen en schraping in genoemd art. 4 van de, inderdaad geen zin hebbende, limiet van f 25 millioen, al zou het een heel het ander ook eenige zakelijke verandering brengen in den toestand.

Atjeh-expeditie van 1873 in herinnering gebracht.

In het Nr. van 26 April jl. van Eigen Haard wordt Bintang Djaoeh de eerste expeditie tegen Atjeh in 1873 in herinnering. Uit den aard der zaak brengt het artikel geen nieuws; schr. geeft een kort overzicht, zoowel wat betreft de aanleiding tot den Atjeh-oorlog, als de geschiedenis van die eerste, ongelukkige expeditie. De plaat, die de beschrijving vergezelt, is van historische beteekenis en vervaardigd naar een foto, genomen te Batavia op Maart 1873, kort voor het vertrek van de expeditie. Zij vertoont in een groep de officieren van het 12e bataljon infanterie, dat het allereerst op Atjehschen bodem is geland en dat in de operatie een belangrijk aandeel heeft gehad.

De slecht werke over de geschiedenis van onze koloniën. Van de hand van den heer A. Westerhof, H. e. en onderwijzer a/d. R. N. L. te Meppel, verschenen: Beknopt overzicht van de geschiedenis onzer koloniën, vooral ten dienste van kweek- en normaalscholen (Amsterdam, Engelhard, van Emden Co.).

De schrijver zegt in het Voorbericht, dat de bevoegdheid van het boekje stellig aanleiding heeft gegeven tot onduidelijkheden en allicht oorzaak is geworden, dat enkele onjuistheden zijn ingeslopen. Het wilwende op- of aanmerkingen zullen hem daarvoor hoogst welkom zijn.

Deze laatste uiting geeft ons aanleiding even onze aandacht over dit boekje te zeggen, welke luidt: het is te betreuren, dat het geschreven is. De heer Wes-

terhof heeft blijkbaar geen kennis genomen van hetgeen in de laatste 10 of 20 jaren in den Archipel heeft plaats gehad (met uitzondering van Atjeh dan).

Het 7e hoofdstuk, den tijd na 1848, even onder handen nemende, zien we, dat de schr. daaraan slechts ruim 3 bladzijden besteedt. „We bespreken”, zegt hij heel gewichtig, „achtereenvolgens de gebeurtenissen op 1o. Celebes; 2o. Borneo; 3o. Sumatra (vooral op Atjeh) en 4o. Lombok.

Wat de schr. van Celebes zegt, is jammerlijk onvolledig; Borneo komt er nog slechter af. Na 1863, toen Bandjermasin zijn onafhankelijkheid verloor, is daar niets meer gebeurd, wat verdient genoemd te worden. Sumatra vraagt ruim één bladzijde, maar dat komt nagenoeg geheel op rekening van den Atjeh-oorlog; overig Sumatra is in 4 regels besproken; van Djambi en de Bataklanden heeft de schr. blijkbaar nooit gehoord! Van Lombok weet onze geschiedschrijver nog al iets te vertellen, dank zij de militaire expeditie naar dat eiland in 1894. En daarmede is het u!! Alles, wat in de late jaren gedaan is tot bevestiging van het Nederlandsche gezag in het Oosten van den Archipel, negeert de heer W. totaal. De expedities of excursies naar Bali, Soemba, Flores, Timor, Ceram, Soembawa, enz. enz., niets weet de schr. er van te vertellen. Nieuw-Guinea bestaat eenvoudig ook niet.

In generaal voorbericht zegt de schr.: „Waar in den laatsten tijd meer en meer belangstelling voor onze koloniën wordt gewekt en verlevendigd — en terecht — verdient het m. i. alle aanbeveling, ook aan de geschiedenis onzer bezittingen wat meer de aandacht te schenken, dan gewoonlijk geschiedt”.

Dit lezende, geven wij den heer W. in overweging, vóór hij zich wellicht opnieuw tot schrijven zet, zelf eerst wat meer aandacht te schenken aan een onderwerp, dat hem blijkbaar totaal vreemd is. Wij beklagen de kweek- en normaalscholen, die uit zulk een geschiedenisbron gaan putten!

Platen van de Ned. koloniën.

Met groote ingenomenheid vestigen we de aandacht op de verschijning der 2e serie van het standaardwerk: Platen van Nederlandsch Oost- en West-Indië, met beschrijvende toelichting, uitgegeven onder leiding van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis.

Deze serie bevat in groot folio-formaat 50 prachtig uitgevoerde platen, terwijl daarbij behoort een „Stelselmatige beschrijving der heidendaagsche koloniën. Handleiding ten gebuik bij de platen van Nederl. Oost- en West-Indië, door Prof. J. F. Niermeijer, Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, Dr. J. Dekker en L. Bakhuis”, in 8o. formaat.

In de jongste afl. van het Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Gen. doet Prof. Niermeijer eenige mededeelingen over deze uitgave, waaraan het volgende is ontleend:

De platen zijn vervaardigd naar foto's, naar aanwijzing van prof. Nieuwenhuis, speciaal voor deze uitgave genomen. Ze geven daardoor nieuwe en door de uitstekende reproductie zeer fraaie afbeeldingen van al het belangrijke en eigenaardige van land, bevolking, cultures, enz. Deze platen zullen van groot nut zijn op de H.B.S., gymnasia, kweekscholen en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs, evenals op volksscholen. Wil men het Nederlandsche volk inderdaad wat van Indië doen kennen en voor Indië doen voelen, dan moet men het daarvoor de middelen verschaffen, en deze platen vormen daartoe een doeltreffend middel. Ook voor Indische scholen zijn ze van groote waarde, om daar overal meer bekendheid te brengen omtrent afgelegen streken van ons uitgestrekt gebied.

Adatrecht in Ned.-Indië.

Wederom is een Adatrechtbundel (de zesde) verschenen. De commissie voor het adatrecht in Ned.-Indië, ingesteld door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, werkt met groote voortvarendheid. De nieuw verschenen bundel bevat niet minder dan 454 blz. druks en is geheel aan Sumatra gewijd (namelijk Atjeh, Gajoe-Atlas- en Bataklanden, het Minangkabausche gebied en Zuid-Sumatra). Het is natuurlijk eene onmogelijkheid om van den rijken inhoud een overzicht te geven, met het oog op de ons toegestane plaatsruimte in dit blad.

De Marindineesche taal.

In de Java-Post, Weekblad van Nederlandsch-Indië, van 28 Maart jl., vindt men een beschouwing over het Marindineesch, welke taal nog heel wei-

DE RIJSWIJKSCHE BANK.

ZOUTMANSTRAAT 42, 's-GRAVENHAGE.

Commissarissen:
Dr. T. BRESNEE (pres.)
H. E. VAN LEYDEN.
L. BÄCK.

Directie:
G. J. KUNST.
E. V. VAN LEYDEN.

Effecten - Coupons - Wissels
Safe-inrichting.

JAC. BLADERGROEN

PRINSESTRAAT 3 - DEN HAAG.

KANTOORBOEKHANDEL

Agentuur van J. C. König & Ebhardt, Hannover.

Magazijn van TEEKENBEHOEFTEEN.
— VULPENHOUDERS. —

FABRIEKSDÉPOT VAN TWENTSCHE LINNENGOEDEREN

„DE WITTE BAZAR”
Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG

TELEFOON 5141

GOEDKOOPST ADRES VOOR

UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN

VOOR DAMES EN HEEREN.

Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.

GEVESTIGD SEDERT 1885.

MAISON-DROUOT

WESSER & Co.

LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG

INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND
EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOON-
HUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE
HOEK'S GASHAARDEN
HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.
VRAAGT CATALOGUS. :: VRAAGT CATALOGUS.

NEDERLANDSCH-INDISCH
ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK.
's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.

CREDIET- en BANKZAKEN.
LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN.

Zuid-Hollandsch Koffiehuis
GROENMARKT 37 - DEN HAAG

* CAFÉ RESTAURANT. *

DINERS van 5—8 uur, vanaf f 1.—, f 1.50 en hooger.
Grootste Biljartzaal van 's-Gravenhage. — 12 Biljarts.

LISSONE & ZOON.

Het voornaamste en oudste reisbureau van Nederland.
KANTOREN:

Singel 155, Amsterdam en Prinsestr. 18, 's-Gravenhage.
Doel van het bureau: het reizen te vergemakkelijken, weshalve het bureau sedert 1876 gezelschapsreizen onderneemt naar de schoonste landstreken en steden van Europa; reisbiljetten en hotel-coupons verstrekt, en voorts de behulpzame hand biedt bij het vervoer van bagage enz. Ons telefoonno. in den Haag is 6603, in Amsterdam 2123.

RIJWIELEN.

DE GLORIE VAN HOLLAND.

:: PREJSCOURANT GRATIS EN FRANCO ::

DESGEWENSCHT GEMAKKELIJKE CONDITIES

COLUMBUSSTRAAT 76. - Tel. HAAG 2643. - Kantoor 8-6 uur.
H. W. DOHNA, Civ. Ingenieur, Fabrikant.

nig bekend is. Het artikel wordt nog voortgezet; wellicht komen we er op terug als het slot is verschenen en bepalen ons thans tot de volgende algemeenheden.

Het Marindinesch is de taal van heel het Zuidelijk deel van Nederlandsch Nieuw-Guinea. Met de onvolkomen en vaak verkeerde gegevens, die men tot nog toe had, was het voor de taalkundigen nog niet mogelijk het Marindinesch onder een bepaalde taalgroep te rangschikken. Verwantschap is nog niet merkbaar, vreemde elementen zijn nog niet gevonden. Men zou zoo zeggen, dat het voor de hand ligt, dat 't Marindinesch een tak is van den grooten Maleisch-Polynesischen boom, maar de bewijzen daartoe moeten nog geleverd worden. Langs heel de kust van Nederlandsch Zuid-Nieuw-Guinea, tot ver in 't binnenland, wordt het Marindinesch gesproken; gelet op afstand en weinig verkeer, is het verschil van dialecten zelfs zeer gering.

Hindoe-oudheden op Sumatra.

Een der jongste Nrs. van Aarde en haar Volken bevat een paar aardige foto's van oude Hindoe-tempeltjes op Sumatra. De heer P. te Wechel, kap. Inf. O. L., zond die in en schreef, volgens de N. R. Ct., er bij:

„De foto's zijn afbeeldingen van oude Hindoe-tempels, die zich in 't hartje van Sumatra op de eenzame vlakten van Padang Lawas (Tapanoelie) als roode steenmassa's verheffen te midden van de golvende alang alang.

Behalve een enkele kleine kampong aan de Bilavivier is de landstreek onbewoond; aan cultuur wordt weinig gedaan en waarschijnlijk zijn, met de Hindoes, ook de laatste symptomen van Oostersche beschaving uit het land verdwenen.

Thans zwerven groote kudde verwilderde karbouwen en troepen dartelende olifanten, die de beelden op de terrassen der oude tempeltjes in geen enkel opzicht spaarden, over de velden, waar in lang vervlogen eeuwen het nijvere Hindoevolk de hand aan den ploeg sloeg.

De vier gebouwtjes, die niet verder dan 6 à 800 M. onderling van elkaar en min of meer in één lijn staan, zijn opgetrokken uit roode baksteen, waarvan de een zonder tusschenvoeging van eenige metselspecie op den ander is gelegd; en wanneer we na zooveel honderden van jaren zien, welk een zuiverheid van lijnen de muren en kanteelen nog vertoonen, dan moeten we toch wel respect krijgen voor de vroegere Hindoebouwmeesters. Want na al de vernielende werking, die de tropische natuur deed gelden in haar neerstroomende regens, verzengende hitte en niet het minst in de letterlijk overal beslag op leggende vernielzucht van den weelderigen plantengroei, is het nog een wonder te noemen, dat er één muur van de ruïnen is blijven staan. Op twee er van zijn zelfs boomen gegroeid van meer dan 3 d.M. stammidellijn; in de verte reeds zien we de takken er hoog bovenuit waaien.

De binnenruimte der gebouwtjes is niet grooter dan enkele M3., en aan weerszijden van een der ingangen staan nog de onderste ledematen van eveneens uit steen opgetrokken menschenfiguren”.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Inhoud der Februari-aflevering: Redactioneel. (Landbouwonderwijs en de toekomst van Ned.-Indië. — De uitvoer van Ned.-Indische producten gedurende 1912. Enz.). — Productie en consumptie van thee in 1911/12. — Een goede reclame voor Java-thee in de Vereenigde Staten van N.-Amerika, door Th. Straick. — Nieuwe methoden voor de zuivering van drinkwater voor steden, door J. A. Maronier (met ill.). — Buffelmelk in Britsch-Indië. — Kina en kininebericht van de firma C. M. en C. Woodhouse te Londen. Bewerkt door S. S. Abrahamson. — Mededeelingen van de Koloniale tentoonstelling te Semarang 1914.

De Indische Mercur.

No. 16 bevat de volgende bijdragen: De padioogstmislukking in de residentie Madioen, door J. J. Paerels. — Een nieuwe ontvezelmachine voor sisal, door Dr. J. Decker. — Rubberplantersvereniging te Batavia; verslag der vergadering van 25 Maart. — Uitgifte van grond in erfpacht in de Buitenbezittingen. — Aankoop van de ontginningen e.a. van de Stenken-Maatschappij „Poeloe Laoet” door den Staat. — De overname van den spoorweg Batavia-Buitenzorg door den Staat. — Soekaloemische Landbouwvereniging. — De kwestie der

Surinaamsche Cultuurbank. — Economisch overzicht van Suriname over 1912. — Kultuurberichten (Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië brengt No. 49 van het Weekblad voor Indië de volgende opstellen: De Chineesche gezant in Den Haag op Java (met afb.). — Treinbotsing te Belawan (met afb.). — Indische penkrassen, door Ofoei. — Patjet. Roman uit de wereld der zaakwaarnemers en der Indische bergen (vervolg).

Cultura.

De April-aflevering van Cultura, orgaan van het Ned. Instituut van Landbouwkundigen, opent met het vervolg van de verhandeling over bedrijfsstelsels, intensiteit en ontwikkeling bij den inlandischen landbouw, inzonderheid op Java, van den heer S. P. Ham. De schrijver maakt hier een aanvang met de bespreking van de verschillende soorten van bodemcultuur, welke in Ned.-Indië aangetroffen worden. De schrijver onderscheidt drie hoofdvormen: de zelfstandige inlandsche; de gecombineerde en de Europeesche cultuur op eigen gronden. De eerste cultuurwijze is de door den inlander zelf uitgeoefende landbouw op aan het inlandsch agrarisch recht onderworpen gronden, waarover hij, zoo lang zijn recht duurt, de vrije beschikking heeft. Bij de tweede arbeid de inlander op zijn grond ten behoeve van den Europeeschen ondernemer of diens risico. De derde eindelijk is door den Europeeschen ondernemer gedreven landbouw.

Voorts geeft de heer M. Buijsman zijn periodieke rubriek: Bijdrage tot de kennis van het klimaat op Oost-Java.

MEDEDEELINGEN.

Van het INFORMATIE-BUREAU:

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat met wijziging in zoover van de vroeger ter zake gepubliceerde inlichtingen*), is bepaald, dat het minimum-aanvangstraktement van voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië uit te zenden personen, die als klerk bij de post- en telegraphie hier te lande dienen of hebben gediend en niet in het bezit zijn van post- of telegraaf-radicaal, zal bedragen f 150 's maands.

De verhoogingen van f 5 's maands voor elk jaar dienst bij de post- en telegraphie hier te lande, zoomede voor elke bevoegdheid van morse- en recorder-toestel blijven gehandhaafd, met dien verstande, dat de aan de betrekking van klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Indië verbonden maximum-bezoldiging van f 200 's maands niet wordt overschreden. De toelage voor sonder-toestellen zijn echter vervallen.

Daartegenover zullen klerken bij den genoemden Indischen diensttak, die hunne opleiding niet op den seincursus te Weltevreden hebben ontvangen, of die wel tot dien cursus werden toegelaten, maar aldaar of in het geheel niet of slechts een beperkt theoretisch onderwijs hebben genoten, dan wel zij, die de lessen aan den seincursus niet met succes hebben gevolgd, in de gelegenheid worden gesteld een examen af te leggen in de post- en telegraafvoorschriften, de techniek, de dradenkaart en de aardrijkskunde, voor zoover in deze vakken op den voormelden seincursus onderwijs wordt gegeven**). Dat examen, met goed gevolg afgelegd, brengt eene extra traktementsverhoging mede van f 15 's maands, met dien verstande evenwel, dat het aan de betrekking van klerk verbonden maximum-traktement van f 200 's maands niet wordt overschreden.

Voorts wordt er de aandacht op gevestigd, dat zij, die om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's Lands dienst ontslagen worden en diensgevolge de gelden schuldig worden, tot teruggaaf waarvan zij zich hebben verbonden, niet weder voor eene opnemings in dien dienst (hetzij in tijdelijken, hetzij in vasten dienst) in aanmerking kunnen komen, alvorens zij die gelden ten volle hebben gerestitueerd.

Ook zullen degenen, die op den post- en telegraafcursus eene vergunning behalen tot zelfstandige bediening van het morse-toestel en die binnen een tijdvak van 5 jaren, gerekend van het tijdstip waarop zij de morse-vergunning hebben behaald, uit 's Lands dienst worden ontslagen om de redenen, hierboven bedoeld, niet weder in 's Lands vasten of tijdelijken dienst kunnen opgenomen worden, alvorens de opleidingskosten voor het behalen van het morse-brevet zijn gerestitueerd.

*) Die inlichtingen zijn te vinden in de vanwege het Departement van Koloniën uitgegeven brochure, waarvan op aanvraag kosteloos exemplaren worden toegezonden.

** Nadere inlichtingen nopens dit examen zijn bij het Departement van Koloniën te erlangen.

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep.'s-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zoowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE:

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennema, Fred. Hendrikplein 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburch 90.
M. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Bijlaardt, Grootte Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuningen, Statenlaan 40.
J. E. v. d. Harst, Aert v. d. Goeststraat 29.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
A. J. van Huffel Jr., de Riemerstraat 154.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, te v. d. Boschstraat 45.
Ph. Luyckx, Westeinde 341.
Firma Mouton, Javastraat 29.
Mej. C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
J. J. Schoevers, Noordeinde 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybols, Riouwstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51.

te SCHEVENINGEN:

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heijer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK

B. F. Jansonijs, Heerenweg 28.

te VOORBURG:

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

H. Blom, Binnenwatersloot.
J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Grootte Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Oversluys.
C. M. J. A. Straman, Wijnhaven.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT:

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS:

A. Teepe.

Marque Deposée „Au-Condor”
LA HAYE — PLEIN 8

PAYS BAS

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

EXPORTATION IMPORTATION

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Alleen-verkoop

„The Kingal Shoe”

C. M. DE GRAAFF

Piet Heinstraat 86 Tel. 4263 Haag

Ind. Keuken SOEMONGGO DAHAR

SCHUYTSTRAAT 230 - 's-GRAVENHAGE

Speciale inrichting tot het bereiden van de RIJSTTAFEL.

Levering van eten buitenshuis.

Diners van fl.—, f1.50 en f2.—.

VERKRIJGBAAR: APARTE SCHOTELS, VOLGENS HET DAGMENU.
Prijs naar de hoeveelheid. Besteltoon f 0.10; buiten f 0.20.

De Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

v/h. L. LANGE

LEVERANCIER VAN Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN

Lange Voorhout 86 - 's-GRAVENHAGE

Ruime sortering van 3, 4 en 5 Cts. Sigaren.

Specialiteit in HAVANA, MANILLA en BREMER SIGAREN.

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat: Wilhelminastraat 105, Den Haag.

Administratie: Koepoortweg 107, Hoorn.

Vegetarisch Bureau en Brochurehandel: FELIX ORTT, Soest, waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE” onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar. F. ORTT. Bekroond Propagandageschrift, 5 cents; Brieven over gezondheid, 10 cents; Het vegetarisme bezien van de economische en de ethische zijde, 5 cents; Drankzacht en hoe die tegen te gaan, 10 cents. — LEO TOLSTOY. De eerste stap, 10 cts. — Kookboek van Mevr. VALK, f1.25.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER“
 ELITE BIOSCOPE
 PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
 ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉES, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 Vlamingstraat 21,
 DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het goedkoopst adres voor Heerenkleeding naar maat.
 SPECIAAL ADRES voor Uitrustingen.

VRAAGT <i>Krul's</i> HOPJES.	VRAAGT <i>Krul's</i> CHOCOLADE.	VRAAGT <i>Krul's</i> BONBONS.

GALERIES MODERNES
I. DE VRIES
 DEN HAAG - Hoogstraat 4
 TELEFOON 815.

VACANT

SPECIALITEIT IN
 GEGARNEERDE EN ONGEGARNEERDE
DAMESHOEDEN
 ENORME SORTERING BILLIJKE PRIJZEN

GROBBE = COMESTIBLES.

Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

**GRANDS MAGASINS
 A LA BELLE DENTELLIÈRE**
 156 NOORDEINDE - DEN HAAG

**Echte Kant en
 Kunstnaaldwerken**

Bezichtiging geheel vrij
 Geopend van Maandag tot Vrijdag

**KANTEN VOOR KABAYA'S
 WASCHECHTE LINTEN**

Wie een NAAIMACHINE nodig heeft en geene „SINGER“ koopt, benadeelt zichzelf.
 Aan nevenstaand uithangbord zijn de winkels te herkennen, waar INDERDAAD SINGER-Machines verkocht worden.

SINGER-MAATSCHAPPIJ,
 AMSTERDAM, KALVERSTRAAT 60-62.
 ——— Overall Depôts. ———

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven
 voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen.
 „Oost en West“: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
 Noordeinde 6 **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
 vis à vis Plaats Telefoon 2162.

Specialiteit Indische Uitrustingen

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten
 BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

NEDERLANDSCHE ELECTRICHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING.

INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS

J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.

OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.

Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen. Apteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

VACANT

Firma J. M. J. VAN WIELIK,

Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,

LEVERANCIERS VAN

**BINNEN- EN BUITENLANDSCHE
DECORATIËN EN ORDELINTEN
's-GRAVENHAGE.**

**A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER**

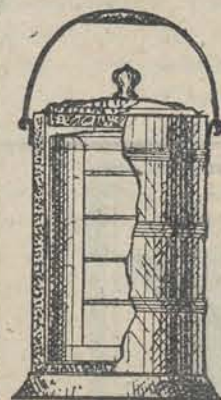
HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

Brengt een bezoek aan BOEATAN.

Model Warm Etendrager.

GROES & Co., Fabrikanten, Spui 231-233, Den Haag, Tel. 3709.

Grossiers in diverse artikelen.

Verzenden naar Oost en West

Huishoudelijke Artikelen.

NIEUW MODEL WARM ETENDRAGER voorzien van dubbele isoleerende wanden voor uitzending van Warm blijvende diners.

Bijbehorende stellen Schaaltjes en Dekfels

dezelve met aluminium binnenwerk . . . f5.25 f6.— f6.75 f7.50

Email . . . . . f2.25 f2.50 f3.— f3.50 per stel.

Aluminium . . . . . -3.25 -3.75 -4.25 -5.25

Aluminium Tusschendeckels . . -1.— -1.25 -1.50 -1.75

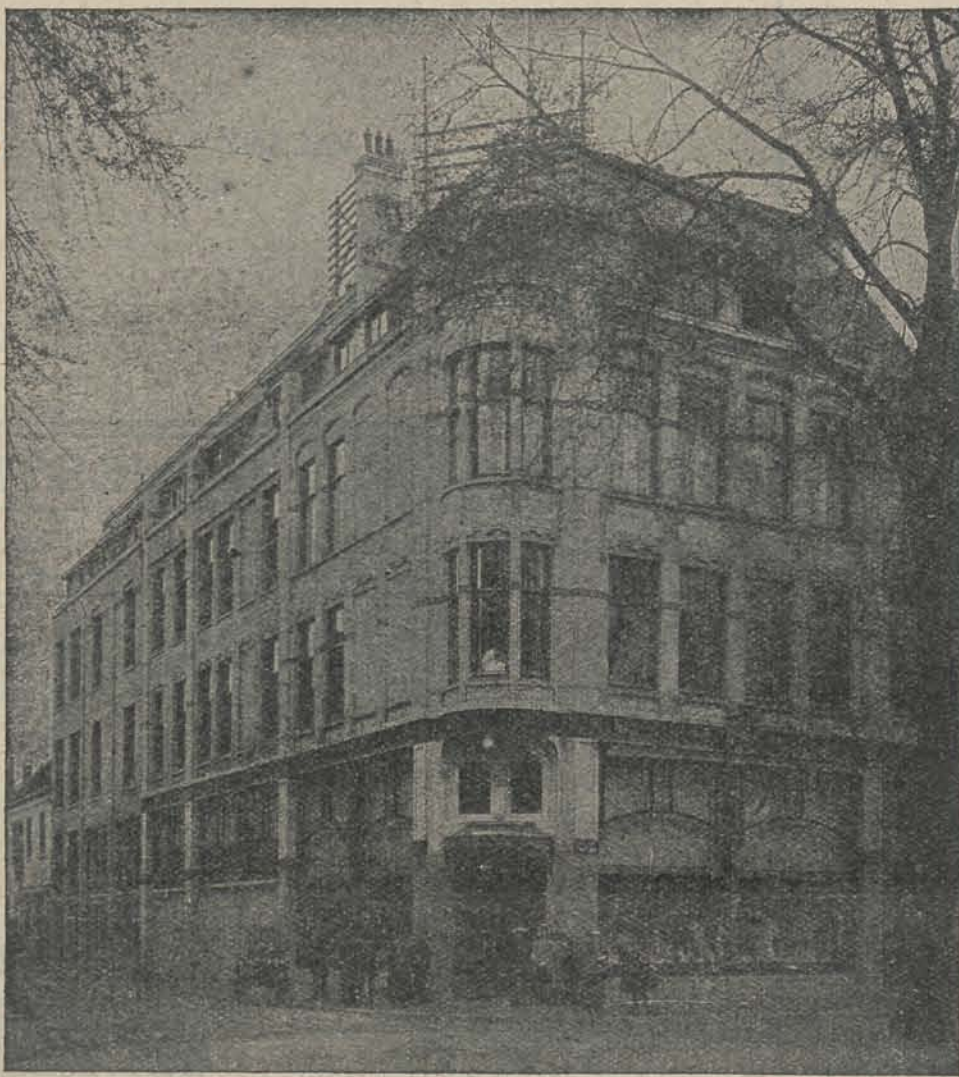
Bijzondere maten volgens opgave.

Hooikisten volgens opgave. - Rood koperen Marmieten, Braadsleden enz.

Gegalvaniseerde, Zinken en Aluminium HOENDERPARK-

ARTIKELN alles onder garantie van deugdelijke afwerking.

Vraag Prijscourant.

Fournisseurs
de S. M. la Reine.

Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

VACANT

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU

CARL KÖFFLER

's-GRAVENHAGE - 22 SUEZKADE.

Belast zich met:

- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
- 2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
- 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
- 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
- 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
- 6e. het oplossen van onbekende wapens;
- 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
- 8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek”.